

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

เรื่อง แนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง
และเสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการโทรทัศน์

ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของ
คนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์

ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ได้กำหนดให้มาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ เป็นไปตามที่ กสทช. กำหนด โดยผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบ ให้ผู้ใช้บริการทราบว่ารายการที่จะออกอากาศเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ แล้วแต่กรณีตามที่ กสทช. กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ขอประกาศให้ทราบว่า ที่ประชุม กสทช. ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ มีมติเห็นชอบกำหนดแนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการโทรทัศน์ ตามข้อ ๘ และข้อ ๒๒ ของประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ตามรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตถือปฏิบัติต่อไป

จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

ฐากร ตัณฑสิทธิ์

เลขาธิการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

แนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง
และเสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการโทรทัศน์
ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ
ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
๘๗ ถนนพหลโยธิน ซอย ๘ แขวงสามเสนใน
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

คำนำ

ด้วย ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของชนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๖ เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๓๕ ง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์สำหรับการให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ต้องมีบริการพื้นฐานที่ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดเป็นมาตรการพื้นฐานให้ผู้รับใบอนุญาตฯ ต้องจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง เสียงบรรยายภาพ ให้สอดคล้องกับรูปแบบของแต่ละรายการ ตามสัดส่วนที่กำหนด ทั้งนี้ ข้อ ๘ ของประกาศฯ กำหนดว่า มาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด ประกอบกับ ข้อ ๒๒ ของประกาศฯ กำหนดว่า ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบให้ผู้ใช้บริการทราบว่ารายการที่จะออกอากาศเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพแล้วแต่กรณีตามที่คณะกรรมการกำหนด

เพื่อให้มีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) จึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ ขึ้น โดยอ้างอิงจากผลการศึกษาของสถาบันทางวิชาการประกอบด้วย

๑) บริการล่ามภาษามือ โดยสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย มูลนิธิพัฒนาคคนพิการไทย และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

๒) คำบรรยายแทนเสียง โดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

๓) เสียงบรรยายภาพ โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดยได้ศึกษาความต้องการของคนพิการที่เกี่ยวข้อง และทดลองดำเนินการร่วมกับผู้รับใบอนุญาตฯ รวมทั้ง ระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพิจารณาให้ความเห็นจากคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ ได้กำหนดเป็นมาตรฐานการให้บริการ มาตรฐานด้านเทคนิค และความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของชนพิการและคนด้อยโอกาส ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๖ ต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ หลักการและแนวคิดในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์	๑-๒
บทที่ ๒ บริการล่ามภาษามือ	๓
๒.๑ บทนำ	๓
๒.๒ กลุ่มเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์	๓-๔
๒.๓ มาตรฐานการให้บริการล่ามภาษามือ	๔-๕
๒.๔ ความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการล่ามภาษามือ	๖
๒.๕ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	๖
บทที่ ๓ คำบรรยายแทนเสียง	๗
๓.๑ บทนำ	๗-๘
๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์	๘-๙
๓.๓ มาตรฐานการให้บริการคำบรรยายแทนเสียง	๙-๒๐
๓.๔ ความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการคำบรรยายแทนเสียง	๒๐
๓.๕ มาตรฐานด้านเทคนิคคำบรรยายแทนเสียง	๒๐
๓.๖ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	๒๐
บทที่ ๔ เสียงบรรยายภาพ	๒๒
๔.๑ บทนำ	๒๒
๔.๒ กลุ่มเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์	๒๓-๒๔
๔.๓ มาตรฐานการให้บริการเสียงบรรยายภาพ	๒๔-๓๐
๔.๔ ความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการเสียงบรรยายภาพ	๓๐
๔.๕ มาตรฐานด้านเทคนิคบริการเสียงบรรยายภาพ	๓๐
บทที่ ๕ การกำหนดสัญลักษณ์ เสียงประกอบ สำหรับรายการที่จะจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ	๓๑
๕.๑ บทนำ	๓๑
๕.๒ การแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบ ระบุบริการที่จะจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ	๓๑-๓๒

บทที่ ๑

หลักการและแนวคิดในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์

สิทธิและความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร คือ เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของพลเมืองโลก และของพลเมืองไทย สิทธิดังกล่าวได้มีการประกาศและมีการยอมรับมาช้านาน อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนกลุ่มหนึ่งในทุก ๆ ประเทศที่สังคม การสื่อสาร การศึกษาและสังคมยังต้องให้ความตระหนักและให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนกลุ่มนี้ กล่าวคือ ผู้พิการทางการได้ยินอันประกอบด้วย คนหูหนวก หูตึง ให้สามารถเข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากข้อมูลข่าวสารสาธารณะและข้อมูลอื่นๆ จากกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง

โทรทัศน์นับว่าเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลที่ทั่วโลกให้การยอมรับว่า เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและการบันเทิงที่สำคัญและเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค ให้รายการต่างๆ ที่เข้าถึงประชาชนของตน เป็นบริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งหลายประเทศให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการให้บริการให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิและความเท่าเทียมด้านการสื่อสารดังกล่าว ซึ่งถือว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการอย่างทั่วถึง สิ่งที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป เป็นต้น มีความก้าวหน้าในการให้พัฒนาบริการและเทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวกเพื่อให้คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากกว่ากลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีความพร้อมทั้งในเรื่องของงบประมาณและบุคลากรที่จำเป็นในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง รวมถึง มีการกำหนดกฎหมาย นโยบายในการให้บริการด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัล ที่การส่งผ่านข้อมูลข่าวสารรวดเร็วมาก ผู้ที่มีข้อจำกัดทางร่างกาย ยิ่งเข้าถึงข้อมูลยากขึ้นเท่านั้น หน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ กสทช. ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ควรมีนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมให้ ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์จัดให้มีบริการสำหรับคนพิการ รวมทั้ง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมเพื่อช่วยให้คนพิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ นอกจากนี้ ยังควรสร้างความตระหนัก และตื่นตัวในการรักษาสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นของคนทุกกลุ่ม

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๖ กำหนดเป็นหลักการว่า เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการและคนด้อยโอกาส ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ให้คณะกรรมการกำหนดมาตรการพื้นฐานบางประการ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตจัดให้มีบริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว รวมถึง มาตรการส่งเสริม ทั้งนี้ บริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของคนพิการและ คนด้อยโอกาสอาจหมายความรวมถึง บริการกระจายเสียงที่ออกอากาศรายการอ่านหนังสือเต็มเวลา หรือบริการโทรทัศน์ ที่จัดให้มีล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง หรือบริการคำบรรยายเป็นเสียง สำหรับรายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้ออกประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ โดยได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๖ เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๓๕ ง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ประกอบกับ ประกาศ กสทช. ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๒) ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๓๕ เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๙๗ ง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๐

ประกาศ กสทช. เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ กำหนดให้การประกอบกิจการต้องมีบริการพื้นฐานที่ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป โดยกำหนดเป็นมาตรการพื้นฐานให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์สำหรับการให้บริการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ต้องจัดให้มีบริการให้สอดคล้องกับรูปแบบของแต่ละรายการ โดยอย่างน้อยต้องมีสัดส่วน ดังนี้

(๑) บริการล่ามภาษามืออย่างน้อยร้อยละ ๕ ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ ๙ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในภาคผนวก ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่าหกสิบนาทีต่อวัน

(๒) บริการคำบรรยายแทนเสียงอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ ๖๐ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในภาคผนวก ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบนาทีต่อวัน

(๓) บริการเสียงบรรยายภาพอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ ๑๐ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในภาคผนวก ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่าหกสิบนาทีต่อวัน

ในประเทศไทย คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งเป็นองค์กรกำหนดนโยบายและกำกับดูแล รวมทั้งส่งเสริมสิทธิในการสื่อสารผ่านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ได้ริเริ่มสนับสนุนการจัดทำบริการล่ามภาษามือ (Sign Language Interpreting) คำบรรยายแทนเสียง (Captions) และบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนพิการทางการเห็นและการได้ยินให้สามารถเข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ผ่านเสียงบรรยายภาพและคำบรรยายแทนเสียง และโดยการให้การสนับสนุนหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกัน เช่น สถาบันการศึกษา สมาคมคนพิการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ และ สำนักงาน กสทช. ในการให้บริการดังกล่าวนี้ สำนักงาน กสทช. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและดูแลการประกอบกิจการโทรทัศน์ จึงสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการจัดบริการคนพิการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่หลักการจัดทำมาตรฐานคำบรรยายแทนเสียงของประเทศไทยขึ้น

บทที่ ๒

บริการล่ามภาษามือ

๒.๑ บทนำ

การจัดบริการล่ามภาษามือในรายการโทรทัศน์ มีการดำเนินการในแทบทุกประเทศทั่วโลก โดยการยึดหลักแนวคิดที่ว่า พลเมืองทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในรายการโทรทัศน์ รวมถึงคนพิการซึ่งมีข้อจำกัดบางประการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะ “คนตาบอด” และ “คนหูหนวก” อย่างไรก็ตามแต่ละประเทศดำเนินการจัดบริการล่ามภาษามือในรายการโทรทัศน์แตกต่างกันตามปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดบริการล่ามภาษามือ หลายประเทศจึงมีกฎหมายระบุเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดบริการล่ามภาษามือด้วย

แนวคิดสำคัญในการจัดบริการล่ามภาษามือทางโทรทัศน์ คือ การจัดบริการล่ามภาษามือทางโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ (Special Needs) ของคนหูหนวก เพื่อให้คนหูหนวกสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคน เนื่องจาก โทรทัศน์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม โทรทัศน์มีอยู่แทบทุกครัวเรือน อยู่ใกล้ตัวที่สุด เข้าถึงง่าย เข้าถึงได้ตลอดเวลา มีความหลากหลาย สร้างเสริมการเรียนรู้ทุกด้าน สร้างเจตคติ ให้ความบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

เหตุที่บริการล่ามภาษามือยังเป็นประโยชน์ต่อคนพิการทางการได้ยิน เนื่องจากคนพิการทางการได้ยินจำนวนมากในประเทศไทย ไม่ได้ผ่านระบบการศึกษาหรือผ่านแต่ไม่ครบกำหนด ทำให้มีปัญหาในการอ่านเขียนตัวอักษรภาษาไทย บริการล่ามภาษามือจึงเป็นวิธีที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถเข้าใจเนื้อหาของรายการได้นอกจากนี้ภาษามือเป็นภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งของคนหูหนวก จึงมีความจำเป็นในการจัดบริการล่ามภาษามือเพื่อเป็นการเข้าถึงภาษาที่หนึ่งของคนหูหนวก แม้สามารถอ่านเขียนตัวอักษรภาษาไทยได้ก็ตาม

๒.๒ กลุ่มเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์

บริการล่ามภาษามือ มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ คือ คนพิการทางการสื่อความหมาย ผู้สื่อสารด้วยภาษามือ และผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉบับอ้างอิง (ปรับปรุงครั้งที่ ๕) ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

คนหูหนวก คือ บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านการได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป

คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบล ลงมาจนถึง ๔๐ เดซิเบล ซึ่งบุคคลที่พิการทางการได้ยินทั้งสองประเภทนี้ อาจเป็นผู้ที่มีการสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือสูญเสียภายหลังก็ได้

เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่เสนอข้อมูลทางภาพและเสียงพร้อมกัน ดังนั้น ผู้ที่สูญเสียทางการได้ยินจึงมีข้อจำกัดในการรับรู้ และใช้ประโยชน์ทางเสียง ดังนั้น เพื่อให้คนพิการกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงข้อมูลและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง จึงจำเป็นต้องได้รับบริการคำบรรยายแทนเสียง ดังกล่าว

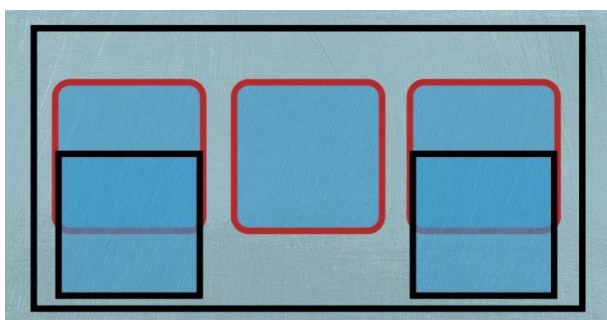
คนพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ

๒.๓ มาตรฐานการให้บริการล่ามภาษามือ

๑) ขนาดของบริการล่ามภาษามือ มีอัตราส่วนล่ามภาษามือ ไม่น้อยกว่า ๑/๑๒ ของจอโทรทัศน์ โดยต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการรับชมบริการ และสามารถมองเห็นภาษามือได้ชัดเจน (ดูข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ท้ายบท ข้อ ๒.๕.๑)

๒) ตำแหน่งจอล่ามภาษามือ – ให้คำนึงถึงการวางตำแหน่งที่มุมขวาล่างของจอโทรทัศน์เป็นลำดับแรก แต่อาจพิจารณาตามความเหมาะสมอื่นได้ และคำนึงถึงตำแหน่งของพื้นที่ที่แสดงภาพบนจอไม่ให้เกินขอบมาตรฐานที่เครื่องสามารถแสดงภาพได้เต็ม (Safe Area Television)

๓) ความสูงของภาพล่ามภาษามือ - ระดับไม่ต่ำกว่าเอวของล่ามภาษามือ

๔) สีฉากหลังของบริการล่ามภาษามือ - ควรเป็นสีเข้ม เพื่อให้คนหูหนวกเห็นภาษามือได้ชัดที่สุด และไม่รู้สึกละแสบตา หรือตาล้า เช่น ๑) สีน้ำเงินเข้ม ๒) สีเทาเข้ม ๓) น้ำตาลเข้ม หรือ ๔) สีฟ้าเข้ม

๕) แสงสว่าง - ควรประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

๕.๑) ระดับความสว่าง - เห็นการเคลื่อนไหวนิ้วมือ และสีหน้าของล่ามภาษามือชัดเจน

๕.๒) แสงไฟ - สีขาว เป็นไฟเย็น และไม่มีแสงสะท้อนเข้าตาคนหูหนวก

๕.๓) เงา - ไม่มีเงาของล่ามภาษามือ และการเคลื่อนไหวมือ

๖) ท่าของล่ามภาษามือ - จัดให้ล่ามภาษามือนั่งหรือยืนตามที่คนหูหนวก และล่ามภาษามือ เห็นว่าเหมาะสมที่สุด

๗) การแต่งกายของล่ามภาษามือ - ส่วนใหญ่ใช้สีเรียบและเข้ม แต่สำหรับล่ามภาษามือที่ผิวคล้ำ มักใส่เสื้อผ้าสีอ่อน

๘) ใต้จอภาพล่ามภาษามือ - ไม่มีข้อความ ตัววิ่ง หรืออักษรวิ่ง ทั้งนี้ อาจจัดให้มีคำบรรยายแทนเสียง (Closed Captions) พร้อมกับจอล่ามภาษามือก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นอุปสรรค หรือทับซ้อนกับล่ามภาษามือ

๒.๔ ความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ

คนพิการทางการได้ยินต้องการเข้าถึงรายการ “ทุกประเภท” เช่นเดียวกับคนทั่วไป ซึ่งสามารถจัดให้มีบริการล่ามภาษามือได้ในรายการทุกประเภท โดยมุ่งจัดทำบริการในรายการที่เป็นการออกอากาศแจ้งข่าวหรือเตือนในกรณีที่มีภัยพิบัติหรือมีเหตุฉุกเฉิน และรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ได้แก่ ๑) รายการข่าวสาร ๒) รายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ๓) รายการส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม ๔) รายการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม คนพิการทางการได้ยินอาจมีความต้องการเนื้อหา รายการที่หลากหลายตามแต่ความชอบ ความสนใจ เช่น ข่าวท้องถิ่น กฎหมาย สุขภาพ สารคดีท่องเที่ยว ทำอาหาร เป็นต้น จึงอาจจัดทำบริการในรายการที่มีเนื้อหาดังกล่าวด้วย

๒.๕ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้ประกอบกิจการและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์อาจพิจารณาประเด็นอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดบริการล่ามภาษามือที่ผู้ประกอบกิจการและผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ เช่น

๒.๕.๑ ขนาดบริการล่ามภาษามือ – อาจพิจารณาจัดทำบริการที่มีขนาดบริการล่ามภาษามือที่มากกว่าอัตราส่วน ๑/๑๒ ก็ได้ เช่น เต็มจอ หรือมีอัตราส่วนระหว่าง ๑/๒, ๑/๓, ๑/๖ หรือ ๑/๙ ของจอโทรทัศน์

๒.๕.๒ บริการล่ามภาษามือเต็มจอ – อาจพิจารณาจัดทำบริการล่ามภาษามือในลักษณะเต็มจอ ดังนี้

๑) การจัดให้มีล่ามภาษามือระหว่างการสนทนา หรือในรายการ

๒) การใช้ภาษามือโดยคนหูหนวกและล่ามภาษามือ ควบคู่ไปกับเสียง ในลักษณะเป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมดำเนินรายการ ผู้บรรยาย หรือในลักษณะอื่นใด ที่เป็นการใช้ภาษามือโดยตรง

ทั้งนี้ ให้นำมาตฐานการให้บริการล่ามภาษามือ ในลักษณะจอ กรอบ ในส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นมาตรฐาน

๒.๕.๓ จำนวนล่ามภาษามือ – ล่ามภาษามือควรทำหน้าที่ในการแปลครั้งละไม่เกิน ๒๐ นาที ฉะนั้น หากระยะเวลาในการแปลนานเกิน ๒๐ นาที ควรจัดให้มีล่ามภาษามืออย่างน้อย ๒ คน ยกเว้นหากมีช่วงพัก อาจให้ล่ามภาษามือ ๑ คน แปลในระยะเวลาไม่เกิน ๑ ชั่วโมงได้ ทั้งนี้ นอกจากจัดล่ามหน้าจอตตามปกติแล้ว กรณีคนหูหนวกเป็นวิทยากร หรือเป็นผู้ดำเนินรายการ หรือเป็นล่ามภาษามือ และมีการบรรยายบนเวทีควรใช้ล่ามเพิ่มอีก ๒ คนถือเป็นการจัดล่ามในจอด้วยรวมเป็น ๔ คน

๒.๕.๔ กรณีมีการจัดล่ามภาษามือที่เป็นคนหูหนวก (ล่ามหูหนวก) ให้จัดหาเครื่องเทเลพรอมพ์เตอร์ (Teleprompter) อำนวยให้ล่ามหูหนวกสามารถอ่านตัวอักษรไทย เพื่อแปลเป็นภาษามือ สำหรับรายการที่มีการบันทึกล่วงหน้า

๒.๕.๕ ห้องสำหรับถ่ายภาษามือล่ามภาษามือ – ควรจัดห้องไม่ให้มีสิ่งรบกวนสมาธิของล่ามภาษามือจากการได้ยินหรือการเห็น โดยจัดวางจอมอนิเตอร์ให้อยู่ในระดับสายตาของล่ามภาษามือ ภาษามือ และเห็นได้ชัดเจน

๒.๕.๖ ค่าตอบแทนล่ามภาษามือ – ควรจ่ายในอัตราที่เป็นธรรม ทั้งนี้ ค่าตอบแทนต้องไม่ต่ำกว่าที่กำหนดในระเบียบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรืออาจใช้อัตราค่าตอบแทนล่ามภาษามือที่องค์กรแต่ละประเภทความพิการหรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกำหนด พร้อมทั้งพิจารณาค่าพาหนะเดินทาง และสวัสดิการตามความเหมาะสม

บทที่ ๓

คำบรรยายแทนเสียง

๓.๑ บทนำ

สิทธิและความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร คือ เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของพลเมืองโลก และของพลเมืองไทย สิทธิดังกล่าวได้มีการประกาศและมีการยอมรับมาช้านาน อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนกลุ่มหนึ่งในทุก ๆ ประเทศที่สังคมการสื่อสาร การศึกษาและสังคมยังต้องให้ความตระหนักและให้ความสำคัญกับการให้ประชาชนกลุ่มนี้ กล่าวคือ คนพิการทางการได้ยินอันประกอบด้วย คนหูหนวก หูตึง ให้สามารถเข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากข้อมูลข่าวสารสาธารณะและข้อมูลอื่น ๆ จากกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริง

โทรทัศน์นับว่าเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลที่ทั่วโลกให้การยอมรับว่าเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและการบันเทิงที่สำคัญและเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค ให้รายการต่าง ๆ ที่เข้าถึงประชาชนของตน เป็นบริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน และการจัดบริการคำบรรยายแทนเสียง ก็เป็นบริการบังคับที่ทางรายการต่าง ๆ ส่งถึงบ้านของผู้ชมในหลายประเทศทั่วโลกจะต้องปฏิบัติตามและจัดให้มีบริการคำบรรยายแทนเสียงที่มีมาตรฐานและคุณภาพ

เป้าหมายของคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด (Closed Captions) คือ เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของคนหูหนวก คนที่สูญเสียการได้ยินภายหลัง และคนหูตึงให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ได้ตามสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารพื้นฐานของรัฐและเอกชน นอกจากบุคคลที่เป้าหมายหลักดังกล่าวแล้ว คำบรรยายแทนเสียงยังมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อสาธารณะชนกับบุคคลทุกกลุ่มอายุ และทุกวัฒนธรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการพัฒนาภาษาและทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทางการศึกษาและสังคม

ในปัจจุบัน นานาชาติได้ให้ความสำคัญในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดาที่มีบริการคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด (Closed Captions) ในรายการที่ออกอากาศในสัดส่วนเกือบร้อยละ ๑๐๐ ส่วนในแถบซีกโลกใต้ พบว่า บริการคำบรรยายแทนเสียง ได้รับความนิยมและแพร่หลายอย่างรวดเร็ว ในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งมีการให้บริการคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด (Closed Captioning) ถึงร้อยละ ๑๐๐ ของรายการทางโทรทัศน์ เช่นเดียวกัน และรูปแบบของคำบรรยายแทนเสียงในปัจจุบันจะเป็นคำบรรยายแทนเสียงแบบปิด (Closed Captions) นอกจากนั้น เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบริการนี้ ทุกประเทศจึงได้พัฒนาหรือกำหนดมาตรฐานและแนวทางการจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียงไว้ แม้ว่ารายละเอียดของมาตรฐานของแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่โดยลักษณะของงานที่มีเป้าหมายหรือผู้บริโภคหลักเป็นคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งประกอบด้วยคนหูหนวก และคนหูตึง จึงทำให้มาตรฐานของการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง มีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก แต่สิ่งที่แตกต่างกันที่เห็นได้ชัดก็คือ ลักษณะของภาษาของแต่ละชาติ ที่แตกต่างกัน ส่วนหลักการในการปฏิบัติเพื่อสร้างคำบรรยายใช้หลักการเดียวกัน คือ การถ่ายทอดจากข้อมูลทางเสียงทั้งหมดในรายการออกมาเป็นตัวอักษรหรือข้อความ ตัวอย่างเช่น ในประเทศแคนาดา หน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรทัศน์จะมีหลักการและแนวปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบกิจการ เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐาน ส่วนหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรทัศน์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดเป็นมาตรฐานและเกณฑ์ตามระเบียบข้อบังคับอย่างชัดเจน ซึ่งสำหรับ

ประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดมาตรฐานใด ๆ เนื่องจากบริการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง ยังเป็นเพียงการทดลองการให้บริการเท่านั้น

คำบรรยายแทนเสียงนอกจากเป็นบริการสาธารณะที่สำคัญด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแล้ว ยังเป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Service) สำหรับธุรกิจบริการทั้งหลาย บริการสาธารณะ เช่น ด้านการขนส่งมวลชน ภัตตาคาร ต่างๆ ศูนย์สุขภาพอาจจะจัดให้มีโทรทัศน์วงจรปิดที่มีคำบรรยายแทนเสียงเพื่อบริการผู้ชม โดยลูกค้าสามารถดูและอ่านคำบรรยายแทนเสียงในรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ โดยไม่รบกวนผู้ชมท่านอื่น ๆ

ประโยชน์ของคำบรรยายแทนเสียงเพิ่มเติม กล่าวคือ คำบรรยายแทนเสียงเป็นเครื่องมือ หรือสื่อในกระบวนการสอนที่เป็นประโยชน์มากสำหรับเด็กอายุน้อย ๆ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะมีทักษะในการอ่านมาแล้วหรือไม่ การที่เด็กแต่ละคนได้มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับภาษานั้นมากขึ้น นอกจากนั้นการที่เด็กได้คุ้นเคยกับตัวอักษรหรือคำบรรยายแทนเสียงของเรื่องนั้นแล้วคำบรรยายแทนเสียงยังช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับแนวคิดของเรื่องนั้น ๆ เพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กที่พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย สามารถใช้คำบรรยายแทนเสียงของรายการในการส่งเสริมให้เป็นเครื่องช่วยส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครูได้อีกด้วย สำหรับครูอาจใช้บทของคำบรรยายแทนเสียงมาสนทนากับเด็กหลังจากที่เด็กได้ชมรายการซึ่งเปิดโอกาสให้พ่อแม่ ครู และนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น พ่อแม่และครูอาจารย์ก็จะได้ทราบถึงความคิดเห็น และความรู้เบื้องต้นของเด็กเกี่ยวกับเรื่องหรือรายการที่เด็กรับชม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว แต่ละประเทศจึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของการทำคำบรรยายแทนเสียงสำหรับเด็ก โดยหลักการแล้วการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงสำหรับเด็กควรใช้หลักการเดียวกันกับการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงของผู้ใหญ่ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่ตัวอักษรจะปรากฏขึ้นอย่างรวดเร็ว (Pop-on Captions)

ปัจจุบันที่ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ มีการติดตั้งอุปกรณ์ถอดรหัส (Decoding) คำบรรยายแทนเสียงในเครื่องรับโทรทัศน์กันอย่างแพร่หลาย ทำให้จำนวนผู้ชม และผู้ใช้ประโยชน์จากคำบรรยายแทนเสียงมีเพิ่มมากขึ้น และผู้ชมส่วนใหญ่ก็จะพอใจในรายการที่มีคำบรรยายแทนเสียง เพราะช่วยให้สามารถติดตามรายการได้อย่างเท่าเทียมโดยไม่รบกวนผู้ชมท่านอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ผู้อื่นไม่ต้องการใช้เสียงในรายการโทรทัศน์ เช่น คนที่กำลังนอนหลับ หรือกำลังอ่านหนังสือ และผู้บริโภคนบางคนชอบใช้อ่านควบคู่กับการชมรายการ

๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์

บริการคำบรรยายแทนเสียงนั้น มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ คือ ผู้พิการทางการได้ยินและคนพิการทางการสื่อความหมาย ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ฉบับอ้างอิง (ปรับปรุงครั้งที่ ๕) ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

คนหูหนวก คือ บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านการได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป

คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบล ลงมาจนถึง ๔๐ เดซิเบล ซึ่งบุคคลที่พิการทางการได้ยินทั้งสองประเภทนี้ อาจเป็นผู้ที่มีการสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือสูญเสียภายหลังก็ได้

เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่เสนอข้อมูลทางภาพและเสียงพร้อมกัน ดังนั้น ผู้ที่สูญเสียทางการได้ยิน จึงมีข้อจำกัดในการรับรู้ และใช้ประโยชน์ทางเสียง ดังนั้น เพื่อให้คนพิการกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงข้อมูลและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง จึงจำเป็นต้องได้รับการคำบรรยายแทนเสียง ดังกล่าว

คนพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ

กลุ่มรอง หรือกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับประโยชน์จากคำบรรยายแทนเสียง ได้แก่

(๑) กลุ่มครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย เนื่องจากคำบรรยายแทนเสียงทำหน้าที่ทั้งช่วยสร้างการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาคและช่วยสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงบวกด้วย

(๒) กลุ่มผู้สูงอายุ สังคมโลกกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยก็เช่นกัน กลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มรองอีกกลุ่มหนึ่งที่อาจมีภาวะของความพิการด้านการได้ยิน ซึ่งจะใช้ประโยชน์จากคำบรรยายแทนเสียง

(๓) กลุ่มเด็กเล็ก คำบรรยายแทนเสียงสามารถใช้ประโยชน์ในกลุ่มเด็กเล็ก เช่น เป็นสื่อช่วยสอนในการฝึกการอ่านภาษา และทำความเข้าใจไปพร้อมกับสื่อโทรทัศน์

(๔) กลุ่มด้านเสริมสร้างศักยภาพ คำบรรยายแทนเสียงสามารถใช้ประโยชน์กับกลุ่มผู้มีปัญหาด้านการเรียนรู้ กลุ่มผู้ต้องการฝึกฝนทักษะด้านภาษา (เช่น กลุ่มคนต่างชาติที่อพยพเข้าเมือง) เนื่องจากคำบรรยายแทนเสียงมีลักษณะของการเป็นสื่อภาษาเพื่อการอ่าน

(๕) กลุ่มนิสิตนักศึกษาพิการที่มีปัญหาในการพูดและการใช้ภาษา คำบรรยายแทนเสียงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในระดับการศึกษาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ คำบรรยายแทนเสียงสามารถบันทึกไว้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการทบทวนบทเรียน การศึกษาเพิ่มเติมได้เป็นอย่างดี

(๖) กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ไม่ต้องการใช้เสียงในรายการโทรทัศน์ เช่น คนชมโทรทัศน์อยู่ในพื้นที่ที่มีเสียงดัง คนที่ชมโทรทัศน์อยู่ในพื้นที่จำกัดการใช้เสียง ฯลฯ และผู้บริโภคบางคนที่ชอบใช้อ่านควบคู่กับการชมรายการด้วย

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากคำบรรยายแทนเสียงจะเห็นได้ว่า มีทั้งกลุ่มคนพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย และบุคคลทั่วไป หรือกลุ่มอื่นๆ ได้รับประโยชน์เช่นกัน ในหลายประเทศได้พัฒนาคำบรรยายแทนเสียงเพื่อประโยชน์ของกลุ่มร่วมนด้วย มีการขยายวง ผู้ได้รับประโยชน์จากคำบรรยายแทนเสียงในฐานะของผู้บริโภคในกิจการโทรทัศน์ในกว้างมากขึ้น ทำให้ผู้รับสารที่ได้ประโยชน์จากคำบรรยายแทนเสียงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะทั้งกลุ่มคนพิการ แต่มีกลุ่มครอบครัว ผู้ใกล้ชิด ผู้ดูแล วงการศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มนักศึกษาพิการประเภทอื่น ๆ และกลุ่มผู้ต้องการเพิ่มศักยภาพด้านภาษาของตนเองที่สามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากบริการคำบรรยายแทนเสียงได้เช่นกัน

๓.๓ มาตรฐานการให้บริการคำบรรยายแทนเสียง

๑. หลักการทั่วไป

การจัดทำคำบรรยายแทนเสียง มีหลักการสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) หลักแห่งความถูกต้อง (Accuracy) คำบรรยายแทนเสียงต้องคำนึงถึงความถูกต้องเป็นเป้าหมายสูงสุด โดยจะต้องเน้นความถูกต้องของภาษาเขียน การสะกดคำและไวยากรณ์ของภาษาไทยหรือภาษาของรายการนั้น ซึ่งให้อ้างอิงการสะกดคำตามที่ราชบัณฑิตยสภา หรือหน่วยงานรัฐ หน่วยงานอื่นที่

เกี่ยวข้องกำหนด ทั้งนี้ หากมีเสียงที่เป็นภาษาปาก หรือการใช้ภาษา คำ เพื่อความบันเทิงอาจพิจารณาตามความเหมาะสม รวมถึงต้องบรรยายแทนเสียงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งเสียงพูด และเสียงสิ่งแวดล้อมต่างๆ และตรงกับเสียงที่เกิดขึ้น

๒) หลักแห่งความรับผิดชอบ (Responsibility) คำบรรยายแทนเสียงจะต้องรักษาเนื้อหาสาระเดิมไว้ให้มากที่สุด และคงความหมาย ความตั้งใจของรายการไว้ตามเดิมเสมอ โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความเฉพาะ เช่น ธรรมชาติ วรรณคดี หรือร้อยกรอง จะไม่แก้ไขปรับเปลี่ยน

๓) หลักของความคงเส้นคงวา (Consistency) คำบรรยายแทนเสียงจะต้องมีรูปแบบตำแหน่งการจัดวาง กรอบแถบคำบรรยายแทนเสียง คำอธิบาย อัตราของการจัดวาง ของรายการไว้ให้สม่ำเสมอตลอดรายการ รวมทั้งควรใช้หลักการถอดเสียงให้เป็นหลักการเดียวกันตลอดทั้งรายการ

๔) หลักของความชัดเจน (Clarity) คำบรรยายแทนเสียงต้องมีความสอดคล้องกับเสียงและภาพ รวมไปถึงรูปแบบ ตำแหน่งการจัดวาง กรอบแถบ ต้องทำให้เห็นคำบรรยายแทนเสียงได้ชัดเจน และไม่ใช่อุปสรรคต่อการรับชมรายการในภาพรวม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้งาน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

- รูปแบบตัวอักษร ให้ใช้ตัวอักษรที่ช่องรายการมีลิขสิทธิ์ หรือตัวอักษรที่ให้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดทำรายการโทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม ให้มีขนาดโดยประมาณเทียบเคียงได้กับ ตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด ๑๗ และสามารถอ่านได้ชัดเจน ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน (*ดูรูปแบบตัวอักษรเพิ่มเติมในหมายเหตุท้ายบท)

- ให้อ้างตำแหน่งของคำบรรยายแทนเสียงอยู่ด้านล่างของจอภาพเป็นหลัก และคำนึงถึงตำแหน่งของพื้นที่ที่แสดงภาพบนจอไม่ให้เกินขอบมาตรฐานที่เครื่องสามารถแสดงภาพได้เต็ม (Safe Area Television) ทั้งนี้ ในกรณีที่ คำบรรยายแทนเสียงทับซ้อนกับภาพหรือเนื้อหาสำคัญอาจพิจารณาตำแหน่งที่เหมาะสมอื่นได้ ซึ่งรวมถึงความเหมาะสมทางวัฒนธรรมไทยกับตำแหน่งของคำบรรยายแทนเสียงดังกล่าวด้วย

- ให้ใช้ตัวอักษรสีขาวบนแถบสีดำ ๑) แบบทึบ หรือ ๒) แบบโปร่ง มองทะลุได้ (Transparent) ซึ่งมีความทึบที่ร้อยละ ๗๕ ทั้งนี้ เพื่อจะทำให้เห็นตัวอักษรได้ชัดเจน ให้อักษรปรากฏเด่นชัด และไม่บดบังข้อมูลสำคัญอื่นที่มีในรายการ

เช่น **ก็แบบ... เหมือนสมัยก่อนหนูคงเกิดไม่ทัน**

ที่มา: รายการศึกษาทัศน์

- การแบ่งประเภทคำบรรยายแทนเสียงในรายการโทรทัศน์ ให้พิจารณาตามกรอบเวลาในการจัดทำรายการ มี ๒ ประเภท คือ

๑. คำบรรยายแทนเสียงแบบที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้า (Pre-recorded Captioning หรือ Off-line Captioning) หมายถึง คำบรรยายแทนเสียงของรายการโทรทัศน์ที่ผู้ผลิตบรรจุคำบรรยายแทนเสียงไว้เรียบร้อยแล้วเป็นการล่วงหน้าก่อนนำเทปมาออกอากาศ จะมีคำบรรยายแทนเสียงของเสียงพูดและเสียงสำคัญที่ปรากฏในรายการ

ผู้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงจะมีบทพูดที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Transcription) ทำไว้ล่วงหน้า โดยจะฟังเสียงจากรายการต้นฉบับและพิมพ์ด้วยแป้นพิมพ์ปกติ หรือใช้ระบบรู้จำเสียงพูด (Speech Recognition System)

๒. คำบรรยายแทนเสียงในช่วงเวลาเดียวกัน หรือแบบสด (On-line Captioning หรือ Live Captioning หรือ Real-time Captioning) หมายถึง คำบรรยายแทนเสียงของรายการโทรทัศน์ที่ผู้ผลิตจัดทำคำบรรยายแทนเสียงในขณะเดียวกันกับที่รายการกำลังออกอากาศ รายการที่ใช้คำบรรยายแทนเสียงแบบนี้ใช้สำหรับรายการที่ไม่มีบทก่อนล่วงหน้าได้ เช่น รายการเหตุการณ์สด รายการข่าว รายการกีฬา การพยากรณ์อากาศ รายการด้านเศรษฐกิจ รายการบันเทิง ซึ่งจะมีลักษณะความท้าทายต่างกัน

รายการประเภทข้างต้นเหล่านี้ มีแนวโน้มที่ข่าวสารเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้พูดรายงานข่าวจึงมักจะพูดเร็ว อีกทั้งเนื้อหาที่ต้องรายงานมีความสำคัญมากขึ้นต่อสุขภาพและความปลอดภัยสาธารณะและส่วนบุคคล การจัดทำคำบรรยายแทนเสียงในรายการประเภทนี้จึงต้องเร็วให้ทันกับเสียงพูดรายงาน และเนื้อหาต้องมีความถูกต้องตามต้นฉบับด้วย

- ให้ถอดเสียงให้ครบถ้วนตามหลักการและมีมาตรฐานความถูกต้อง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. การจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียง ที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้า (Prerecorded Program Captioning) ให้มีความถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๘¹

๒. การจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียงแบบสด (Live Captioning) ให้มีความถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐²

โดยความผิดพลาด³ คือ ผลรวมของการใส่คำผิดพลาด คำที่พิมพ์เพิ่ม และคำที่ไม่ได้ใส่วิธีการคำนวณร้อยละของความถูกต้องดังนี้

$$\text{อัตราความถูกต้อง} = \frac{\text{คำทั้งหมด} - \text{ความผิดพลาด}}{\text{คำทั้งหมด}} \times 100$$

¹ Federal Communications Commissions : FCC กำหนดอัตราความถูกต้องของการจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียงที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐๐

² Canadian Radio-Television and Telecommunications Commission กำหนดอัตราความถูกต้องของการจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียงแบบสด ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕

³ อ้างอิงจาก Canadian Radio-Television and Telecommunications Commission

- ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงให้ตรงกับเสียงที่พูดมากที่สุด ทั้งนี้มีอัตราการคงแถบประโยคไว้บนจอ ประมาณ ๒ วินาที หากเป็นคำเดียวหรือวลีหรือประโยคสั้นๆ ให้ค้างไว้อย่างน้อย ๑ วินาที เพื่อให้สามารถอ่านได้ทัน

- ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงบรรทัดละไม่เกิน ๓๕ ตัวอักษร (ในแนวนอน) สำหรับรายการที่บันทึกไว้ล่วงหน้า (Pre-recorded Program Captioning) โดยมีจำนวนบรรทัดไม่เกิน ๒ บรรทัด และการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงแบบสด (Live Captioning) ให้มีจำนวนบรรทัดไม่เกิน ๓ บรรทัด ทั้งนี้ให้คำนึงถึงระยะห่างระหว่างบรรทัดที่สามารถอ่านภาษาไทยได้อย่างชัดเจน

- ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาที่ออกอากาศ เช่น รายการภาษาไทย ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาไทย รายการภาษาอังกฤษ ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้หากมีคำแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย (Subtitle) ไม่นับเป็นคำบรรยายแทนเสียง แต่เป็นการทำให้ประชาชนทั่วไปที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลักสามารถเข้าถึงและเข้าใจในรายการได้

๒. หลักการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง

๒.๑ เสียงพูด (Spoken Sound)

เสียงพูด เป็นเสียงที่ใช้ในการสื่อความหมายในรูปแบบของคำ วลี ประโยค ซึ่งหมายรวมถึงเสียงดำเนินรายการ เสียงบรรยาย (Narration) เสียงสนทนา (Dialogue หรือ Dialog) หรือเสียงอื่นใดที่เป็นการสื่อสารของมนุษย์ หรือเสียงสังเคราะห์เพื่อเลียนเสียงของมนุษย์ ที่สามารถเข้าใจได้ ทั้งที่ปรากฏผู้พูดในจอหรือไม่ปรากฏตัวผู้พูด (Off Scene) เช่น ในรายการที่เป็นละครจะมีการสนทนาของตัวละคร แต่ในรายการสารคดี อาจจะเป็นการเล่าเรื่องหรือการสนทนาก็ได้

- กรณีเสียงบทสนทนา การพูดของพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศ ผู้เข้าร่วมรายการ ฯลฯ

๑) ผู้พูดปรากฏอยู่บนจอ ให้ถอดเสียงตามเสียงที่พูด

๒) ผู้พูดไม่ปรากฏอยู่บนจอ และการบรรยาย ให้ถอดเสียงและใส่รายละเอียดดังนี้

๒.๑) เสียงการบรรยาย (Narration) ให้ใส่ (บรรยาย) เช่น

คำบรรยายแทนเสียง:

(บรรยาย) ภายหลังจากการกอบกู้เอกราชได้เป็นผลสำเร็จ

ที่มา: รายการย้อนรอยเมืองไทย

๒.๒) เสียงพูดของพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศ ผู้เข้าร่วมรายการ ที่ทราบชื่อผู้พูด ให้ใส่ (...ชื่อผู้พูด...) เช่น

คำบรรยายแทนเสียง:

(คุณดวงทอง) คือน้ำตาลนี้ มันจะอยู่ใน ส่วนผสมของกะทิ

ที่มา: รายการศึกษาทัศน์

๒.๓) เสียงพูดของพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศ ผู้เข้าร่วมรายการ ที่ไม่ทราบชื่อผู้พูด ให้ใช้สถานภาพหรือความสัมพันธ์ของผู้พูดที่เคยปรากฏอยู่บนจอ เช่น (นักเรียน) หรือถ้าไม่ทราบ ให้แจ้งลักษณะของเสียง (...อธิบายลักษณะของเสียง...) เช่น (ผู้หญิง)

- ลักษณะของผู้พูดที่เคยปรากฏอยู่บนจอ

คำบรรยายแทนเสียง:

(นักเรียน) คือก่อนอื่นเลย นะคะ

- ลักษณะของเสียง

คำบรรยายแทนเสียง:

(ผู้หญิง) คือก่อนอื่นเลยนะค่ะ

ที่มา: รายการศึกษาทัศน์

- กรณีมีภาษาต่างประเทศแทรกอยู่ในรายการ ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงดังนี้

๑) รายการที่ใช้ภาษาไทยแต่มีการพูดที่ผสมระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงภาษาอังกฤษ ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ทับศัพท์) โดยพิจารณาตามบริบท

หากเป็นคำหรือวลีสั้น ให้ใช้ภาษาไทย เช่น

เสียงพูด: “วันนี้เราสตรองมาก”

คำบรรยายแทนเสียง: **วันนี้เราสตรองมาก**

หากเป็นวลียาวหรือประโยค ให้ใช้ภาษาอังกฤษ เช่น

เสียงพูด: “วันนี้ ไอฟิლกู๊ด มาก”

คำบรรยายแทนเสียง: **วันนี้ I feel good มาก**

๒) รายการภาษาไทยที่มีการใช้ภาษาต่างประเทศอื่นๆ รวมอยู่ด้วย กรณีรายการภาษาต่างประเทศที่ผู้ถอดเสียงมีความคุ้นเคย และจัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาไทยได้ ให้จัดทำเป็นภาษาไทย เช่น

เสียงพูด: “อันยองฮาเซโย สวัสดีค่ะ”

คำบรรยายแทนเสียง: **อันยองฮาเซโย สวัสดีค่ะ**

กรณีรายการภาษาต่างประเทศที่มีข้อจำกัดในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง แต่ทราบว่าเป็นภาษาของประเทศใด อาจจะระบุให้ชัดเจนว่าเป็นภาษานั้นโดยใส่วงเล็บด้วย เช่น

เสียงพูด: “มากันดั่ง อูมากา” (สวัสดีตอนเช้า)

คำบรรยายแทนเสียง: **(ภาษาตากาล็อก)**

กรณีที่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นภาษาอะไร อาจจะระบุว่าเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น

เสียงพูด: “สตราสตุย” (Здравствуйте = สวัสดี)

คำบรรยายแทนเสียง: **(ภาษาต่างประเทศ)**

กรณีรายการภาษาไทยที่มีการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษเฉพาะทาง หรือคำศัพท์ทางวิชาการหรือทางการแพทย์ที่ผู้ถอดเสียงไม่คุ้นเคย ให้ใช้ภาษาอังกฤษ เช่น

เสียงพูด: “acute gastroenteritis” (ศัพท์ทางการแพทย์ หมายถึง โรคทางเดินอาหารอักเสบเฉียบพลัน)

คำบรรยายแทนเสียง: **acute gastroenteritis**

- กรณีรายการที่มีการใช้ภาษาบาลี หรือภาษาอื่นที่ใกล้เคียงกัน ให้ถอดเสียงเป็นคำอ่านภาษาไทย เช่น

เสียงพูด: “อะ-ระ-หัง-สัม-มา”

คำบรรยายแทนเสียง: **อะระหังสัมมา หรือ อรหังสัมมา**

- กรณีมีภาษาถิ่น ให้จัดทำเป็นคำบรรยายแทนเสียงโดยอ้างอิงสำเนียงหรือภาษาประจำท้องถิ่นนั้นๆ ตามเสียงที่ได้ยิน เช่น

เสียงพูด: “ไสว่าลีป๋กั่มกัน”

คำบรรยายแทนเสียง: **ไสว่าลีป๋กั่มกัน**

ทั้งนี้ หากมีข้อจำกัดในการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงเป็นภาษาประจำถิ่นนั้นๆ อาจจะระบุชื่อภาษาประจำถิ่นโดยใส่วงเล็บด้วย เช่น

เสียงพูด: “มีมากมาย จังหู้ จังหัน จ่านแจ็ก”

คำบรรยายแทนเสียง: (ภาษาไทยได้)

- กรณีเสียงพูดเกี่ยวกับตัวเลข ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงดังนี้

๑) ตัวเลขจำนวนเต็ม ให้เขียนเป็นตัวเลข โดยใช้ตัวเลขไทยหรือตัวเลขอารบิกก็ได้

หรือใช้ตัวอักษร เช่น

เสียงพูด: “สาม”

คำบรรยายแทนเสียง: ๓ หรือ สาม

๒) ตัวเลขที่มีจุดทศนิยม ให้เขียนเป็นตัวเลขเป็นหลัก หรือตัวอักษรก็ได้ เช่น

เสียงพูด: “หนึ่งบาทห้าสิบสตางค์”

คำบรรยายแทนเสียง: ๑.๕๐ บาท หรือ
๑ บาท ๕๐ สตางค์ ก็ได้

๓) ตัวเลขหลักพันเป็นต้นไป ให้ใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น (,) เป็นหลัก หรือตัวเลข

ผสมอักษรก็ได้ เช่น

เสียงพูด: “สองพันห้าร้อย”

คำบรรยายแทนเสียง: ๒,๕๐๐ หรือ
สองพันห้าร้อย ก็ได้

เสียงพูด: “หนึ่งล้าน”

คำบรรยายแทนเสียง: ๑,๐๐๐,๐๐๐ หรือ
๑ ล้าน ก็ได้

หากเป็นตัวเลขจำนวนมาก ๆ ให้เขียนเป็นตัวเลขเพื่อสะดวกแก่การอ่าน เช่น

เสียงพูด: “หนึ่งล้านสองหมื่นสามพันสามร้อยห้าสิบหกบาทเจ็ดสิบสตางค์”

คำบรรยายแทนเสียง: ๑,๐๒๓,๓๕๖.๗๐ บาท

๔) ตัวเลขที่เป็นเศษส่วน ให้เขียนเป็นตัวเลขเป็นหลัก หรือตัวเลขผสมตัวอักษรก็ได้ เช่น

เสียงพูด: “ห้าเศษหนึ่งส่วนสาม”

คำบรรยายแทนเสียง: ๕ ๑/๓ หรือ
๕ เศษ ๑ ส่วน ๓ ก็ได้

๕) ตัวเลขที่เป็นคำร้อยละ หรือเปอร์เซ็นต์ ให้ใช้ตัวอักษรผสมตัวเลข กับเครื่องหมาย

ประกอบกับคำตามเสียง เช่น

เสียงพูด: “ร้อยละยี่สิบ”

คำบรรยายแทนเสียง: ร้อยละ ๒๐

เสียงพูด: “ยี่สิบเปอร์เซ็นต์”

คำบรรยายแทนเสียง: ๒๐% หรือ
๒๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ได้

๖) ตัวเลขบอกลำดับที่ ให้เขียนเป็นตัวเลขหรือตัวอักษร ประกอบกับคำตามเสียง

หรือเครื่องหมาย (-) เช่น

เสียงพูด: “หนึ่งถึงสิบ”

คำบรรยายแทนเสียง: ๑ - ๑๐ หรือ ๑ ถึง ๑๐

เสียงพูด: “หนึ่งล้านถึงสองล้านบาท”

คำบรรยายแทนเสียง: ๑ ล้าน - ๒ ล้านบาท หรือ
๑ ล้าน ถึง ๒ ล้านบาท ก็ได้

๗) ตัวเลขที่บอกเวลา ให้ใช้ภาษาทางการ หรือใช้การถอดเสียงตามเสียงจริงโดยเป็นตัวเลขผสมตัวอักษร เช่น

เสียงพูด: “ห้าโมงครึ่ง”

คำบรรยายแทนเสียง: ๕ โมงครึ่ง หรือ ๑๗.๓๐ น.

เสียงพูด: “สิบเจ็ดนาฬิกาสามสิบนาที”

คำบรรยายแทนเสียง: ๑๗.๓๐ น. หรือ ๑๗ นาฬิกา ๓๐ นาที

- กรณีเสียงที่เป็น คำย่อ หากพูดเป็นคำย่อให้ใช้คำย่อ หากพูดเป็นคำเต็มให้ใช้คำเต็ม หรือใช้เครื่องหมาย ไปยาลน้อย (๗) ทำย่คำ เช่น

เสียงพูด: “พ.ศ.” (อ่านว่า พอ-สอ)

คำบรรยายแทนเสียง: พ.ศ.

เสียงพูด: “พุทธศักราช” (อ่านว่า พุด-ทะ-ลัก-กะ-หฺราด)

คำบรรยายแทนเสียง: พุทธศักราช

เสียงพูด: “เครื่องราช” (อ่านว่า เครื่อง-ราด)

คำบรรยายแทนเสียง: เครื่องราชฯ

- กรณีเสียงที่เกิดจากการย่อคำ หรือพูดตัดคำ หรือออกเสียงไม่ครบ ให้ใช้คำเต็ม และให้เติมคำให้ครบ โดยถ้าทราบคำให้แก้ไขให้เต็ม ถ้าไม่ทราบหรือไม่แน่ใจให้เขียนตามเสียง เช่น

เสียงพูด: “หมายความว่า”

คำบรรยายแทนเสียง: หมายความว่า หรือ หมายถึงว่า
(เป็นการแก้คำโดยดูบริบทเป็นหลัก)

เสียงพูด: “มิถุนา”

คำบรรยายแทนเสียง: มิถุนา หรือ มิถุนายน
(ดูบริบทของรายการเป็นหลัก)

เสียงพูด: “หนม”

คำบรรยายแทนเสียง: หนม
(ถ้าออกเสียงไม่ชัดหรือร่อนเสียงของคำให้ใช้คำที่ถูกต้อง)

- กรณีเสียงที่เป็น คำสร้อย ให้เลือกใช้ตามบริบทและความเหมาะสม ทั้งนี้ถ้าหากเป็นคำที่สื่อความหมายให้คงไว้ เช่น

เสียงพูด: “นะ” “ละ” “แหละ”

คำบรรยายแทนเสียง: นะ ละ แหละ

เสียงพูด: “อะ” “อ่า”

คำบรรยายแทนเสียง: (ให้ตัดคำสร้อยออก)

เสียงพูด: “เอ่อ ทำไมไม่จอดรถ”

คำบรรยายแทนเสียง:

... ทำไมไม่จอดรถ หรือ
เอ่อ ทำไมไม่จอดรถ

- กรณีคำที่พูดซ้ำที่เป็นการพูดผิด เช่น

เสียงพูด: “มันจะกลาย... กลับกลายเป็น...”

คำบรรยายแทนเสียง:

มันจะกลับกลายเป็น (แก้ไขคำให้ถูกต้อง) หรือ
มันจะกลาย กลับ กลายเป็น (ใช้คำตามเสียงพูด)

- กรณีคำพูดล่อเลียนหรือพูดไม่ชัด ให้เลือกใช้ตามบริบทและความเหมาะสม ทั้งนี้หากถอดเสียงได้ให้ถอด หากถอดเสียงไม่ได้หรือฟังไม่เข้าใจให้ใช้เครื่องหมาย ... เช่น

เสียงพูด: “เนื้อหมู่มุ่มม่วย”

คำบรรยายแทนเสียง:

เนื้อหมู่มุ่มม่วย หรือ เนื้อหมู...

- กรณีคำที่ออกเสียงเป็นภาษาพูด ออกไม่เต็มเสียง ให้เขียนเต็มเสียง โดยยึดหลักการเขียนที่เป็นทางการ เช่น

เสียงพูด: “มัย”

คำบรรยายแทนเสียง:

ไหม

เสียงพูด: “เนี่ย”

คำบรรยายแทนเสียง:

นี่

เสียงพูด: “กะ”

คำบรรยายแทนเสียง:

กับ

เสียงพูด: “เด่ว”

คำบรรยายแทนเสียง:

เดี๋ยว

เสียงพูด: “นิดนึ่ง”

คำบรรยายแทนเสียง:

นิดหนึ่ง

เสียงพูด: “นะแหละ”

คำบรรยายแทนเสียง:

นั่นแหละ

- กรณีเสียงที่เป็นคำไม่เหมาะสม คำหยาบ ถ้ามีการตัดเสียงคำไม่เหมาะสม คำหยาบนั้นออกแล้ว ให้ใช้สัญลักษณ์ *** แทนคำที่ถูกตัดเสียง หรือไม่ต้องใส่คำบรรยายแทนเสียงที่เป็นคำหยาบนั้น เช่น

เสียงพูด: “(ตัดเสียง)” หรือ “(เสียงแสดงถึงการตัดคำหยาบคาย)”

คำบรรยายแทนเสียง:

*** หรือให้ตัดคำหยาบออก

เสียงพูด: “ไอ้ (ตัดเสียง) เอ๊ย”

คำบรรยายแทนเสียง:

ไอ้ *** เอ๊ย

กรณีที่ยังคงมีเสียงที่เป็นคำด่า คำหยาบ คำอื่นที่พิจารณาได้ว่าอาจไม่เหมาะสมในการออกอากาศ แต่ไม่มีการตัดเสียง ให้จัดทำคำบรรยายแทนเสียงตามเสียงที่เกิดขึ้นจริงโดยไม่มีการแก้ไข หรือให้ใช้ “(คำไม่เหมาะสม)” หรือ “(คำด่า)” หรือ “(คำหยาบคาย)” หรือให้ใช้สัญลักษณ์ *** แทน เช่น

เสียงพูด: “Go to HELL”

คำบรรยายแทนเสียง:

Go to HELL หรือ (คำไม่เหมาะสม) หรือ ***

เสียงพูด: “มึง”

คำบรรยายแทนเสียง:

มึง หรือ (คำไม่เหมาะสม) หรือ ***

- กรณีเสียงร้องเพลง ให้พิจารณาถอดเสียงเนื้อเพลงในกรณีที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจในเนื้อเรื่อง โดยใช้ (เพลง) ก่อนเริ่มต้นการถอดเสียงเนื้อเพลงนั้น แต่เนื้อเพลงให้ใช้ตัวเอียง (italic) เช่น

เสียงพูด: “เมื่อลมฝน บนฟ้า มาลิว” (เสียงร้องเพลง)

คำบรรยายแทนเสียง:

(เพลง) เมื่อลมฝน บนฟ้า มาลิว

- กรณีเสียงที่เป็นเสียงความคิด ให้ใช้เครื่องหมายคำพูด เช่น

เสียงพูด: “นิกแล้วเชียว” (เป็นเสียงก้องในความคิด ไม่เห็นภาพการขยับปาก)

คำบรรยายแทนเสียง: **“นิกแล้วเชียว”**

- กรณีที่ผู้พูดหยุดคิดระยะหนึ่ง ให้ใช้เครื่องหมาย ... ก่อนการพูดและหลังการพูด เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อเรื่อง เช่น

เสียงพูด: “มันก็... มันละลายไปเรื่อยๆ ด้วยตัวของมันเอง”

คำบรรยายแทนเสียง: **มันก็... มันละลายไปเรื่อยๆ ด้วยตัวของมันเอง**

ที่มา: รายการอาชีพนอกกระแส

๒.๒ เสียงสิ่งแวดล้อม (Environmental Sound)

เสียงสิ่งแวดล้อม เป็นเสียงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในระหว่างการถ่ายทำรายการ โดยอาจเกิดจากการทำกิจกรรมบางอย่างในรายการ เสียงที่รายการจงใจทำให้เกิดขึ้น เช่น เสียงหัวเราะ เสียงโห่ร้อง เสียงเชียร์ของผู้เข้าร่วมชมรายการ เสียงเครื่องปั่นอาหารในรายการ หรือเสียงเครื่องจักร ฯลฯ หรือเป็นเสียงประกอบที่เพิ่มเติมขึ้นในขั้นตอนหลังการถ่ายทำรายการ เช่น เสียงดนตรีประกอบ เสียงเพลง ฯลฯ โดยจะต้องจัดทำคำบรรยายแทนเสียงสิ่งแวดล้อมนี้โดยยึดหลักการที่จะส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ หรือเนื้อหาที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด

- ในกรณีของการจัดทำคำบรรยายแทนเสียงของบางรายการบางประเภท เช่น รายการละครทางโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ที่อาจมีเสียงสิ่งแวดล้อมมากกว่ารายการประเภทอื่น ให้คำนึงถึงขั้นตอนของความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของเสียงกับเนื้อเรื่อง เนื่องจากเสียงประกอบมีบทบาทสำคัญในการนำเรื่องสร้างบรรยากาศต่าง ๆ ตามบทของละคร หรือภาพยนตร์นั้น ๆ ให้ยึดหลักการคงวัตถุประสงค์ของบทเดิมไว้ให้มากที่สุด เช่น ภาพยนตร์แนวสยองขวัญ แนวสืบสวนสอบสวนลึกลับ ฯลฯ

- ให้คำนึงถึงบริบทของเรื่อง การเข้าใจเสียง หรือบทละครนั้น เช่น การอธิบายขั้นแรกต้องกล่าวถึงเสียงโทรศัพท์ที่ตั้งขัดจังหวะการสนทนากลางประโยค ให้ใส่ **<เสียงโทรศัพท์>** หรือ **[เสียงโทรศัพท์]** เพื่อให้ผู้ชมได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนด้วย เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจว่าทำไมตัวละครจึงหยุดการสนทนา เป็นต้น

- ให้ใช้รูปแบบคำบรรยายแทนเสียงสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องหมายวงเล็บสามเหลี่ยม <> เช่น **<เสียงดนตรี>** **<เสียงฟ้าร้อง>** หรือ วงเล็บเหลี่ยม [] เช่น **[เสียงดนตรี]** **[เสียงฟ้าร้อง]**

ที่มา: รายการอาชีพนอกกระแส

- การบรรยายเสียงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้บรรยายว่าเป็นเสียงของอะไร หรือการกระทำใด
ในลักษณะการบอก แหล่งกำเนิดของเสียง แทนการใช้การบรรยายเสียงธรรมชาติต่างๆ เช่น

แบบที่ถูกต้อง

<เสียงปิ่น>

แบบที่ไม่ถูกต้อง เสียงปิ่นปิ้ง

<เสียงระเบิด>

เสียงระเบิดตูม

<เสียงน้ำไหล>

เสียงน้ำไหลซู่

<เสียงเชียร์>

เสียงเฮ

<เสียงผู้ชมหัวเราะ>

เสียงอ่าอ่า

หรือ

[เสียงปิ่น]

แบบที่ไม่ถูกต้อง เสียงปิ่นปิ้ง

[เสียงระเบิด]

เสียงระเบิดตูม

[เสียงน้ำไหล]

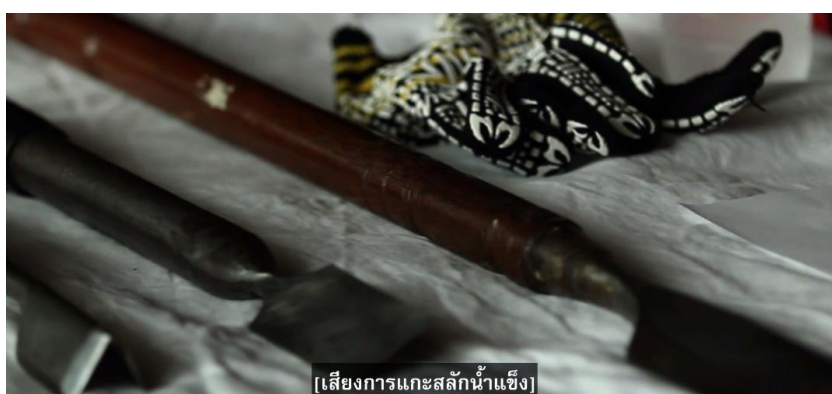
เสียงน้ำไหลซู่

[เสียงเชียร์]

เสียงเฮ

[เสียงผู้ชมหัวเราะ]

เสียงอ่าอ่า

ที่มา: รายการอาชีพนอกกระแส

อนึ่ง การจัดทำคำบรรยายแทนเสียงในเวลาเดียวกัน (Real-time Captioning) อาจพิจารณาปรับใช้หลักการข้างต้นได้ตามความเหมาะสม เช่น ใช้การแสดงผลคำบรรยายแทนเสียงซ้ำกว่าภาพและเสียง

ต้นฉบับ (Delay) ได้เล็กน้อยประมาณ ๑ – ๒ วินาที หรือใช้การแสดงผลเป็นแบบไล่บรรทัดต่อเนื่อง (Roll-up Captioning) แทน เป็นต้น

๓.๔ ความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการคำบรรยายแทนเสียง

คำบรรยายแทนเสียงมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของคนหูหนวก คนที่สูญเสียการได้ยินภายหลัง และคนหูตึงให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ได้ตามสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อสาธารณะชนกับบุคคลทุกกลุ่มอายุ และทุกวัฒนธรรมหลาย ๆ ด้าน จึงสามารถจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียงได้กับรายการทุกรูปแบบ โดยมุ่งจัดทำบริการในรายการที่เป็นการออกอากาศแจ้งข่าวหรือเตือนในกรณีที่มีภัยพิบัติหรือมีเหตุฉุกเฉิน และรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ได้แก่ ๑) รายการข่าวสาร ๒) รายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ๓) รายการส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม ๔) รายการให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม รวมถึงรายการที่ใช้เสียงในการสื่อสารเป็นหลัก เช่น ทอล์คโชว์ รายการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน เป็นต้น

๓.๕ มาตรฐานด้านเทคนิคคำบรรยายแทนเสียง

มาตรฐานด้านเทคนิคให้เป็นไปตามประกาศ กสทช. ว่าด้วยมาตรฐานทางเทคนิคสำหรับเครื่องรับสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล และประกาศ กสทช. ว่าด้วยมาตรฐานทางเทคนิคสำหรับการให้บริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัลกำหนดให้ต้องรองรับระบบคำบรรยายใต้ภาพ (Subtitles / Closed Caption) ตามมาตรฐานสากล ETSI EN ๓๐๐ ๗๔๓ V๑.๔.๑ (๒๐๑๑-๑๑): Digital Video Broadcasting (DVB); Subtitling Systems) และแนวทางปฏิบัติการให้บริการทางเทคนิคสำหรับให้บริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓.๖ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เสียงประกอบหรือเสียงที่ไม่ใช่เสียงพูดนั้นมีความสำคัญเท่าเทียมกับเสียงบทสนทนา และเสียงพูดอื่นๆ เสียงประกอบนั้นส่วนใหญ่ผู้เขียนบทหรือผู้กำกับการแสดงจงใจให้เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้บทสนทนาหรือเนื้อเรื่องมีสีสันมากขึ้น ดังนั้น ผู้ถอดเสียงและทำบทคำบรรยายจะต้องนำเสนอด้วยความซื่อสัตย์ต่อความมุ่งหมายของบทละครนั้นๆ เพื่อให้รรถรสของรายการคงเดิมให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม การทำคำบรรยายแทนเสียงต้องสอดคล้องกับเวลากับเนื้อที่ในการวางแถบประโยค เช่น ในบทอาจมีเสียงกริ่งโทรศัพท์ดังอยู่ตลอดเวลา และเสียงโทรศัพท์นั้นที่เกิดขึ้นอย่างจงใจเพื่อจะบอกอะไรอย่างหนึ่ง แต่ถ้าตัวละครไม่ได้รับโทรศัพท์แล้ว จะส่งผลให้เกิดปัญหาหรือเหตุการณ์อีกเหตุการณ์หนึ่งตามมา กรณีที่มีเสียงที่เกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจ เช่น เสียงแทรกอื่น ๆ ในกรณีนี้ผู้ถอดเสียงจะต้องใช้วิจารณญาณว่าสมควรจะถอดเสียงรบกวนนั้นออกมาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การถอดเสียงต้องคงบทดั้งเดิมให้มากที่สุด

*หมายเหตุ

ปัจจุบันมีรูปแบบตัวอักษรจำนวน ๑๓ รูปแบบ ที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) เพื่อแจกจ่ายให้ใช้ได้ ทั้งในการออกอากาศรายการโทรทัศน์และเป็นการทั่วไป ดังนี้

๑. TH Sarabun PSK, TH Sarabun PSK Italic, TH Sarabun PSK Bold, TH Sarabun PSK Bold Italic

๒. TH Chamornman, TH Chamornman Italic, TH Chamornman Bold, TH Chamornman Bold Italic

๓. TH Krub, TH Krub Italic, TH Krub Bold, TH Krub Bold Italic

๔. TH Srisakdi, TH Srisakdi Italic, TH Srisakdi Bold, TH Srisakdi Bold Italic

๕. TH Niramit AS , TH Niramit AS Italic , TH Niramit AS Bold , TH Niramit AS Bold Italic

๖. TH Charm of AU , TH Charm of AU Italic, TH Charm of AU Bold, TH Charm of AU Bold Italic

๗. TH Kodchasal, TH Kodchasal Italic, TH Kodchasal Bold, TH Kodchasal Bold Italic

๘. TH K๒D July๘, TH K๒D July๘ Italic, TH K๒D July๘ Bold, TH K๒D July๘ Bold Italic

๙. TH Mali Grade ๖, TH Mali Grade ๖ Italic, TH Mali Grade ๖ Bold, TH Mali Grade ๖ Bold Italic

๑๐. TH Chakra Petch, TH Chakra Petch Italic, TH Chakra Petch Bold, TH Chakra Petch Bold Italic

๑๑. TH Baijam, TH Baijam Italic, TH Baijam Bold, TH Baijam Bold Italic

๑๒. TH KoHo, TH KoHo Italic, TH KoHo Bold, TH KoHo Bold Italic

๑๓. TH Fah Kwang, TH Fah Kwang Italic, TH Fah Kwang Bold, TH Fah Kwang Italic

1. ตัวอย่างฟอนต์ *TH-Charmonman*

2. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Krub

3. ตัวอย่างฟอนต์ *TH-Srisakdi*

4. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Niramit-AS

5. ตัวอย่างฟอนต์ *TH-Charm-of-AU*

6. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Kodchasal

7. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Sarabun-PSK

8. ตัวอย่างฟอนต์ TH-K2D-July8

9. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Mali-Grade-6

10. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Chakra-Petch

11. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Baijam

12. ตัวอย่างฟอนต์ TH-KoHo

13. ตัวอย่างฟอนต์ TH-Fah-Kwang

บทที่ ๔

เสียงบรรยายภาพ

๔.๑ บทนำ

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้พิการ เนื่องด้วยโทรทัศน์เป็นสื่อชั้นพื้นฐานที่มีต้นทุนในการเข้าถึงถูก โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและมีการขยายตัวอย่างแพร่หลาย อันเนื่องจากคนแทบทุกกลุ่มในสังคมสามารถเข้าถึงได้ อย่างไรก็ตามก็จะมีข้อจำกัดได้ว่าพื้นที่หน้าจอโทรทัศน์สำหรับผู้พิการมีไม่มากนัก หรืออาจจะกล่าวได้ว่านโยบายเกี่ยวกับการเปิดพื้นที่สื่อสำหรับผู้พิการแทบไม่ปรากฏให้เห็นก่อนหน้านี้ เนื่องจากในการผลิตสาร ผู้กำหนดนโยบายและผู้ผลิตรายการเกือบทั้งหมดใช้จุดยืนหรือมุมมองแบบ “คนตาดี” อันเป็นผลสืบเนื่องจากกระบวนการทัศนต่อคนพิการที่อยู่เบื้องหลังความคิดของผู้ผลิตสื่อแต่ละบุคคล

ทั้งนี้ กระบวนการทัศนต่อคนพิการมีหลากหลายชุด เช่น ชุดความคิดเรื่องกรรม ชุดความคิดเรื่องเวทมนิยม ชุดความคิดเรื่องการรักษาหรือการแพทย์ ชุดความคิดเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพ ชุดความคิดเรื่องสังคมสงเคราะห์ และชุดความคิดเรื่องการยอมรับความแตกต่างหรือความเท่าเทียม หากผู้ผลิตสื่อมีกรอบกระบวนการทัศนชุดใดอยู่เบื้องหลัง ก็จะมีผลต่อการนิยามและการบริหารจัดการการทำงานสื่อกับคนพิการในลักษณะนั้น เช่น ถ้าใช้กระบวนการทัศนแบบการแพทย์ที่เชื่อว่าผู้พิการทางการเห็นไม่มีศักยภาพในการสื่อสารด้วยโทรทัศน์ เราก็จะไม่สนใจการเปิดพื้นที่ให้ผู้พิการทางการเห็นเข้ามาใช้พื้นที่สื่อ แต่หากใช้กระบวนการทัศนเรื่องความเท่าเทียมในฐานะความเป็นมนุษย์ เราจะเห็นว่า ผู้พิการทางการเห็นคือคนกลุ่มหนึ่งที่มีทั้งสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ได้ไม่แตกต่างจากคนทั่วไป

Audio Description Coalition (๒๐๐๙) อธิบายไว้ในคู่มือสำหรับผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพของสหรัฐอเมริกา เรื่อง *The Audio Description Coalition Standards for Audio Description and Code of Professional Conduct for Describers* ว่า สื่อเสียงบรรยายภาพ คือสื่อที่จะช่วยให้คนตาบอด หรือสายตาสีเทาเลือนราง เพลิดเพลินกับการเข้าถึงข้อมูลที่นำเสนอในสื่อต่างๆ ได้เท่ากับคนทั่วไป สื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อผู้พิการทางการเห็นจะใช้จังหวะระหว่างการสนทนา เพื่อสอดแทรกบทพูดเกี่ยวกับข้อมูลด้านภาพที่จำเป็น เช่น อากัปกิริยา ลักษณะภายนอกของตัวละคร ภาษากาย เสื้อผ้า ฉาก การจัดแสง เป็นต้น ทั้งนี้การบรรยายจะถูกส่งผ่านหูฟังแบบไร้สาย เพื่อให้คนตาบอดหรือมีสายตาสีเทาเลือนรางสามารถใช้ได้ ทั้งในงานภาพยนตร์ โทรทัศน์ การแสดงบนเวที กีฬา หรือการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพเป็นความเชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างคน ๒ กลุ่ม คือ ผู้ส่งสารทั่วไปที่ไม่ได้มีปัญหาทางการมองเห็น เข้ารหัสและส่งต่อข้อมูลไปถึงผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการเห็น ทั้งประเภทตาบอดสนิทและสายตาสีเทาเลือนราง รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ใช้ประโยชน์จากสื่อเสียงบรรยายภาพแต่ละกลุ่มมีต้นทุนทางประสบการณ์และความต้องการใช้สื่อเสียงบรรยายภาพในระดับแตกต่างกันและด้วยสถานภาพของสื่อเสียงบรรยายภาพที่มีความเป็นสื่อมวลชน ซึ่งผู้รับสารจำนวนมากสามารถเข้าถึงและเปิดรับสื่อที่ผู้ผลิตส่งมาได้พร้อมๆ กัน ผู้ผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพจึงจำเป็นต้องเลือกกลุ่มเป้าหมายหลักในการสื่อสารเพื่อออกแบบเนื้อหาสาระให้เหมาะสม และเป็นประโยชน์แก่คนทุกกลุ่ม ในกรณีนี้ ทีมผลิตได้กำหนดแนวทางในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้พิการทางการเห็นในกลุ่มตาบอดสนิท ซึ่งมีระดับการเข้าถึงจำกัดที่สุด เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาการคัดเลือกและออกแบบสาร

การออกแบบสารในงานสื่อเสียงบรรยายภาพมีคุณสมบัติเฉพาะหลายประการด้วยกัน แม้จะเป็นการสื่อสารด้วยเสียงคล้ายงานวิทยุ แต่มีการลงรหัสในการสื่อสารที่แตกต่างกัน เนื่องจากงานวิทยุเป็นการสื่อสารใน

ลักษณะเล่าเรื่อง (Narration) ส่วนสื่อเสียงบรรยายภาพเป็นการแสดง (Illustration) ซึ่งหมายถึงการเป็นสื่อเสียงที่ไม่มีอิสระในตัว เพราะต้องบรรยายตามภาพและยังต้องบรรยายในเงื่อนไขของเวลาที่จำกัด การเข้ารหัสสารในเงื่อนไขดังกล่าวมีความเฉพาะตัวที่จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจก่อนการผลิต

นอกจากนี้ ด้วยความที่สื่อเสียงบรรยายภาพมีสถานะเป็นสื่อมวลชน จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อรองรับระบบการออกอากาศที่มีแบบแผนสม่ำเสมอ (Routine) หลายประเทศได้พัฒนาโปรแกรมเพื่อช่วยให้การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพมีความสะดวก รวดเร็ว อำนวยความสะดวกในการทำบท และทำให้เห็นภาพเป็นไทม์ไลน์ โดยผู้เขียนบทสามารถเลื่อนดูภาพที่ต้องการเพื่อหาช่องว่างในการบรรยายได้อย่างสะดวกด้วยตัวเอง และโปรแกรมสำหรับตัดต่อผสมเสียง ซึ่งเทคโนโลยีนี้ช่วยประหยัดเวลาในผลิตบริการเสียงบรรยายภาพได้ค่อนข้างมาก

๔.๒ กลุ่มเป้าหมาย และการใช้ประโยชน์

การให้บริการเสียงบรรยายภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสารจำนวนมาก เมื่อจำแนกกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการมีบริการสื่อเสียงบรรยายภาพทางโทรทัศน์จะมีสองกลุ่ม คือ กลุ่มหลัก และกลุ่มรอง ดังนี้

กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มคนพิการ หรือคนที่มีปัญหาด้านการเห็น ถ้าใช้เกณฑ์ด้านระดับการมองเห็น แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม แก้วไขจาก

(๑) **กลุ่มคนตาบอดสนิท** กลุ่มนี้เป็นผู้ฟังการฟังเสียงจากสื่อโทรทัศน์เป็นหลัก คนตาบอดมาตั้งแต่กำเนิด มักจะไม่มีปัญหากับระดับของข้อมูลที่รวบรวมได้จากสิ่งที่ได้ยินอยู่เป็นประจำ และบางครั้งก็ไม่ได้นึกว่ารายละเอียดสำหรับการมองเห็นมีมากเพียงใด และจะไม่มี ความทรงจำและประสบการณ์ด้านภาพมากเท่ากับกลุ่มคนที่มีสายตาเลือนราง แต่กลุ่มคนตาบอดสนิท ไม่ได้ตาบอดแต่กำเนิด มาสูญเสียการมองเห็นในภายหลัง หรือมาบอดสนิทเมื่อมีอายุมาก จะมีความทรงจำหรือประสบการณ์ด้านภาพมากกว่ากลุ่มคนตาบอดสนิทแต่กำเนิด

(๒) **กลุ่มคนมีสายตาเลือนราง** กลุ่มนี้เป็นคนที่มองเห็นภาพเลือนราง และมีการมองเห็นภาพเป็นบางส่วน เช่น การมองเห็นเป็นจุดเล็กๆ การมองเห็นเพียงบางมุมของลานสายตา และการมีสายตาเลือนรางเกิดจากสาเหตุทางด้านสุขภาพและอายุที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การมีปัญหาด้านสายตาจากโรคเบาหวาน และโรคตาต่อประภพต่างๆ สายตาเสื่อมตามอายุ เป็นต้น

คนพิการทางการเห็นทั้งสองกลุ่มมีความต้องการเสียงบรรยายภาพที่แตกต่างกันใน “รายละเอียด” ของเนื้อหา ซึ่งความแตกต่างนั้นมีความสัมพันธ์กับอายุและระดับของการมองเห็นที่ส่งผลต่อการจดจำด้านการมองเห็น และประสบการณ์ที่แตกต่างกันของกลุ่มเป้าหมาย คนตาบอดแต่กำเนิดจะมีประสบการณ์ด้านภาพไม่มากเท่าคนที่ตาบอดภายหลัง เช่น สีส้ม ความงาม และลักษณะของเสื้อผ้า ในขณะที่กลุ่มคนที่มีสายตาเลือนรางบางครั้งก็ต้องการรายละเอียดมากเพราะเคยมีประสบการณ์ร่วมกับเรื่องนั้นมาบ้าง แต่บางครั้งก็ไม่ต้องการรายละเอียดเพราะมองเห็นอยู่แล้ว

กลุ่มรอง หรือกลุ่มอื่นๆ ที่ได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพนอกเหนือจากกลุ่มคนพิการทางการเห็นได้แก่

(๑) **กลุ่มครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิดของคนพิการทางการเห็น** เสียงบรรยายภาพจึงทำหน้าที่ทั้งช่วยสร้างการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างเสมอภาคและช่วยสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงบวกด้วย เช่น ไม่ต้องคอยสอบถามผู้ใกล้ชิดหรือครอบครัวยามฟังข่าวสารหรือละครในโทรทัศน์แล้วไม่เข้าใจ

(๒) กลุ่มผู้สูงอายุ สังคมโลกกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยก็เช่นกัน กลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มรองอีกกลุ่มหนึ่งที่จะใช้ประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพ เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มของความเสื่อมถอยด้านการเห็นลงไปตามอายุ

(๓) กลุ่มเด็กเล็ก เสียงบรรยายภาพสามารถใช้ประโยชน์ในกลุ่มเด็กเล็ก เช่น เป็นสื่อช่วยสอน เนื่องจากมีความละเอียดของการบรรยายภาพ

(๔) กลุ่มด้านเสริมสร้างศักยภาพ เสียงบรรยายภาพสามารถใช้ประโยชน์กับกลุ่มผู้มีความรู้ด้านการเรียนรู้ กลุ่มผู้ต้องการฝึกฝนทักษะด้านภาษา (เช่น กลุ่มคนต่างชาติที่อพยพเข้าเมือง) เนื่องจากเสียงบรรยายภาพมีลักษณะของการเป็นสื่อภาษาเพื่อการฟัง

เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพจะเห็นได้ว่า มีทั้งกลุ่มคนพิการทางการเห็นและคนไม่พิการทางการเห็น หรือกลุ่มอื่นๆ ได้รับประโยชน์เช่นกัน ในหลายประเทศได้พัฒนาเสียงบรรยายภาพเพื่อประโยชน์ของกลุ่มร่วมนำด้วย มีการขยายวงผู้ได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพในฐานะของผู้บริโภคในกว้างมากขึ้น ทำให้ผู้รับสารที่ได้ประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะทั้งกลุ่มคนพิการทางการเห็น แต่มีกลุ่มครอบครัว ผู้ใกล้ชิด ผู้ดูแล วงการศึกษา กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กเล็ก กลุ่มผู้ต้องการเพิ่มศักยภาพด้านภาษาของตนเอง ที่สามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากสื่อเสียงบรรยายภาพได้เช่นกัน

๔.๓ มาตรฐานการให้บริการเสียงบรรยายภาพ

๑. หลักการทั่วไป

(๑) การบรรยายภาพส่วนใหญ่จะมีขึ้นในช่วงที่ไม่มีเสียงบรรยายหรือเสียงสนทนา (Sound Gap, Pause) ซึ่งส่วนใหญ่จะมีช่วงเวลาพอประมาณ แต่บางกรณีก็มีระยะเวลาสั้นมาก เช่น ๓-๕ วินาที ในการผลิตเสียงบรรยายภาพ ข้อปฏิบัติพื้นฐานด้านการผลิตเสียงบรรยายภาพคือ สร้างความเข้าใจและสร้างความเพลิดเพลิน ถ้าไม่จำเป็นจึงไม่ควรทับเสียงบรรยายของต้นฉบับ หรือแทรกคั่นระหว่างบทสนทนาหรือบรรยายทับเสียงเพลง หรือเสียงประกอบที่สื่อความหมายได้อยู่แล้วเพราะจะกระทบต่ออรรถรสในการฟัง

(๒) การเลือกบรรยายสิ่งจำเป็นและสำคัญ นอกจากข้อจำกัดในด้านเวลาแล้ว ข้อท้าทายอีกประการหนึ่งคือ ปริมาณของเนื้อหาในภาพ หรือ “สิ่งที่เห็น” ก็มีความหลากหลาย เช่น จะบรรยายอะไร เสื้อผ้า อากัปกิริยา สถานที่ ท่าทางหรืออารมณ์ ฯลฯ ผู้ผลิตต้องมีความเข้าใจเนื้อหา สามารถเชื่อมโยงเรื่องราว หรือการออกแบบเนื้อหา และกำหนดสิ่งที่สำคัญที่สุดในการบรรยาย เช่น ถ้าเปลี่ยนสถานที่เปลี่ยนฉาก ก็ควรบรรยายเรื่องการเปลี่ยนสถานที่ก่อน เป็นต้น

(๓) การสร้างความสมดุลระหว่างความเข้าใจ (Comprehension) และความเพลิดเพลิน (Enjoyment) เช่น การบรรยายอย่างละเอียดมากที่สุดลงไปในช่วงเวลาที่มีอยู่น้อยมากในแต่ละช่วง แม้จะด้วยเจตนาของการช่วย “ให้ข้อมูล” มากที่สุดแต่กลับทำให้ผู้รับสารมีความเหนื่อยล้าจากการฟัง เพราะการบรรยายนั้นเร็วและมีปริมาณมากเกินไป ทำให้ความเพลิดเพลินในการเข้าถึงสื่อลดน้อยลงจนถึงเลือกที่จะไม่รับฟังได้

(๔) เสียงบรรยายภาพต้องกลมกลืนไปกับเนื้อหาต้นฉบับ เช่นการใช้เสียงบรรยาย ลีลาการสื่อสารให้สอดคล้องเป็นทิศทางเดียวกับต้นฉบับและต้องทำให้ผู้ชมเกิดการเชื่อมโยงเรื่องราวได้ด้วยตนเองและได้อรรถรสในการรับชม

(๕) เสียงบรรยายภาพเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการผลิต แม้ว่าการผลิตเสียงบรรยายภาพทำโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงบรรยายภาพเฉพาะ แต่ถือเป็นงานแยกอีกชิ้นหนึ่งที่ส่วนใหญ่อาจ

ไม่ได้เกิดขึ้นจากผู้ผลิตดั้งเดิม ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้ผลิตจากต้นทางดั้งเดิมกับผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพไม่ปะติดปะต่อกัน เช่น ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพไม่สามารถรับทราบแน่ชัดได้ว่า ผู้กำกับ ผู้เขียนบท หรือผู้กำกับภาพ ต้องการสื่อสารภาพนี้ด้วยความหมายอย่างไร ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพจึงอยู่ในฐานะผู้ถอดรหัสของรายการดั้งเดิม และใส่รหัสลงในเสียงบรรยายภาพใหม่ ทำให้การทำงานมีความท้าทายในการใช้ทักษะต่างๆ เพื่อส่งสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยไม่คลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ

(๖) แนวทางการเลือกเนื้อหาสารที่จำเป็นสำหรับเสียงบรรยายภาพแบ่งให้เห็นระดับความจำเป็นของการบรรยายดังนี้

(๖.๑) เนื้อหาสารที่มีความจำเป็นในการบรรยาย

- Story ข้อมูลที่มีผลต่อเรื่องราวและดำเนินเรื่องที่สุด เช่น ถ้าอุปกรณ์ประกอบฉาก “มีด” เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเชื่อมโยงละครแนวสืบสวน “มีด” เป็นสิ่งที่ควรบรรยาย มากกว่าองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า อาวุธปฏิกิริยา

- Place, Space and Direction สถานที่ พื้นที่ และทิศทาง มีความจำเป็นมากเมื่อสถานที่เปลี่ยน เช่น ฉากเปลี่ยน รวมถึงทิศทาง ซ้าย ขวา ด้านบน ด้านล่าง และระยะใกล้หรือไกล

- Time เวลา มีความจำเป็นต้องบรรยายเมื่อมีการเปลี่ยนช่วงเวลา เช่น ย้อนอดีต ตอนเช้า ยามโพล้เพล้

- Character ผู้พูดเป็นใคร โดยเฉพาะในกรณีที่เริ่มต้นเรื่องหรือมีคนพูดหลายคน มีลักษณะอย่างไร เช่น อ้วน ผอม ลักษณะที่แสดงความสวยงาม บุคลิกภาพ ฐานะทางสังคม อาชีพ

- Action อาวุธปฏิกิริยา ทั้งหน้าตาและการแสดง

- Logo Typographic and Graphic สิ่งปรากฏบนหน้าจอทั้งหมด เช่น โลโก้ ข้อความตัวอักษร รายชื่อนักแสดง การให้เครดิต หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ

(๖.๒) เนื้อหาสารที่มีความจำเป็นน้อย

- การบรรยายสิ่งที่ไม่ควรมีรายละเอียดมากเกินไป เช่น ความยาว ขนาด ควรเป็นมาตรวัดแบบโดยประมาณ เช่น ความยาว ๑ เมตร ๑๖ เซนติเมตร ควรบรรยายว่า มีความยาว ๑ เมตร การบรรยายสี ก็ควรเป็นสีสามัญที่เข้าใจได้ เช่น สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีม่วง แต่ไม่ควรใช้การบรรยายถึงสีผสมที่ซับซ้อน เช่น สีฟ้าอมเขียว สีน้ำตาลอมม่วง เป็นต้น

- การบรรยายถึงคำศัพท์ยากหรือซับซ้อน นอกจากคำนั้นจะมีความสอดคล้องกับเรื่อง หรือมีผลกับเรื่อง

- การบรรยายเสียงที่คุ้นเคยอยู่แล้ว เช่น เสียงโทรศัพท์ เว้นแต่ฟังไม่ชัด หรือคลุมเครือตีความได้หลายเสียง

- การบรรยายถึงภูมิหลังทางวัฒนธรรม สัตว์ เชื้อชาติ ศาสนาของตัวละคร เว้นแต่สำคัญกับเรื่อง

(๖.๓) เนื้อหาที่ไม่มีความจำเป็นต้องบรรยาย

- Spoil การบอกสิ่งที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้า

- Judgment การบอกเหตุผลใจของเหตุการณ์

- คำศัพท์ด้านการถ่ายทำ (Filmic Expression) เช่น เคลื่อนกล้องไปทางซ้าย-ขวา (Pan right-Left) ภาพมุมต่ำสูง (Low-High Angle) Fade black Zoom in-out

ผู้จัดทำเสียงบรรยายภาพควรมีความเข้าใจในลักษณะของรายการแต่ละประเภทว่า “อะไรคือประเด็นสำคัญในการนำเสนอ” ถ้าเป็นรายการสารคดีเกี่ยวกับอาหาร ตัวอาหาร วัตถุดิบ และวิธีการประกอบอาหาร เทคนิคต่างๆ จะเป็นสาระหลักของเรื่อง แต่ถ้าเป็นละครหรือรายการเกี่ยวกับแฟชั่น เสื้อผ้าหน้าผมของนักแสดงที่สะท้อนยุคสมัย ความสวยงาม อาจกลายเป็นสิ่งที่ควรบรรยายได้

๒. การบรรยาย

- **ไตเติ้ลและเครดิตท้าย** บรรยายรายละเอียดตามตัวอักษรเกี่ยวกับเพลงประกอบ เช่น ชื่อ นักร้อง ชื่อผู้แต่งเพลง เป็นต้น รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับช่องทางการติดต่อรายการ เวลาในการออกอากาศ และการบรรยายไตเติ้ลหรือเครดิตท้าย บรรยายเฉพาะข้อมูลที่สำคัญที่เป็นข้อมูลหลักของการผลิตรายการ ตามเวลาที่จำกัด

- **ตัวละคร พิธีกร และผู้ร่วมรายการ** บอกรูปร่าง เช่น สูง อ้วน ผอม ท้วม ผิวพรรณ เช่น ขาว คล้ำ ทรงผม และระบุชื่อตัวละครที่กำลังแสดงสีหน้าท่าทางอย่างไร และบุคคลที่เพิ่งปรากฏเข้ามาในฉาก หากเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเรื่องหรือในรายการ บรรยายให้ผู้ชมทราบด้วย แต่หากเป็นตัวประกอบที่ไม่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง จะบรรยายหรือไม่ก็ได้

- **การแต่งกาย** บรรยายการแต่งกายของตัวละคร เพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเสื้อผ้า สไตส์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

- **ตำแหน่งของตัวละคร พิธีกร ผู้ร่วมรายการ และการเคลื่อนย้ายไปยังตำแหน่งอื่น** บรรยายรายละเอียดตำแหน่งของตัวละครหรือพิธีกร และบรรยายตามการเคลื่อนไหว ตามบริบทของเรื่อง เพื่อให้สามารถจินตนาการตามได้

- **ฉาก สถานที่** บรรยายรายละเอียดของฉากหรือสถานที่ถ่ายทำให้ผู้ชมทราบว่า รายการนั้นถ่ายทำที่ใด ในห้องส่ง ห้องครัว ที่บ้าน ที่โรงแรม ต่างจังหวัด หรือในเมือง เช่น โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวง บ้านของหยก ห้องนอนของประภัทร ในห้องส่ง หน้าเรือนจำ

- **สี** บรรยายสีเพื่อให้จินตนาการและนึกถึงความหมายของสีนั้นได้ เช่น สีแดงหมายถึงความร้อน สีเขียวหมายถึงความสดชื่น สีฟ้าหมายถึงความสบาย ความเย็น และสามารถบรรยายความเข้ม - อ่อนได้ แต่ไม่พูดถึงเฉดสีที่ซับซ้อนเกินไป เช่น ไม่ใช้คำว่า สีฟ้าอมเขียว สีเหลืองซีด สีม่วงอมน้ำตาล เป็นต้น

- **ทิศทาง** บรรยายโดยระบุทิศทางแบบซ้าย ขวา หน้า หลัง แต่ทิศทางแบบตะวันตก ตะวันออก เหนือ ใต้ จะไม่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป ส่วน การบรรยายแบบเข็มนาฬิกา อาจใช้ร่วมกับการบรรยายทิศทางแบบซ้าย-ขวาได้ แต่ต้องบรรยายทิศซ้าย-ขวา ก่อนเสมอ

- **ช่วงเวลา** บรรยายการเปลี่ยนแปลงของเวลา กลางวัน ยามเช้า ความมืด สว่าง การย้อนเวลา หรือการบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น การเปลี่ยนเป็นฉากย้อนเวลา ใช้คำว่า “ย้อนอดีต พ.ศ. ๒๕๗๘” เข้ามืด เข้าตรู ยามเย็น โพล์เพล้ ดึกสงัด หัวค่ำ เป็นต้น

- **ขนาด** บรรยายโดยตัดเศษหรือส่วนเกินเล็กๆ น้อยๆ ออกไป ให้เหลือเพียงตัวเลขถ้วนๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ฟัง เช่น ใช้ว่า “ความยาว ๗ เมตร” แทน “ความยาว ๗.๓ เมตร” หรือ “ประมาณ ๗ เมตรกว่าๆ”

- **ลักษณะทางสรีระของบุคคล** บรรยายลักษณะทางสรีระ เช่น สีของผมและสีผิว โดยเฉพาะลักษณะเฉพาะของบุคคลเป็นประเด็นที่สำคัญของโครงเรื่อง และควรระมัดระวังการบรรยายลักษณะทางสรีระของบุคคลที่อาจเป็นการล้อเลียน ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลด้วย

๓. การใช้ภาษา (Language Use)

๓.๑ รูปแบบภาษา และอักขรวิธี

- ใช้ภาษาเพื่อการบรรยายถึงทางการ เป็นภาษาเพื่อการพูด ไม่ใช่ภาษาที่เป็นทางการ และไม่ก้าวข้ามไปใช้ภาษาที่ตนเองมากเกินไป รวมถึงไม่ใช่ภาษาสแลงในบทเสียงบรรยายภาพ
- ใช้ภาษาง่าย กระชับ สั้น ได้ใจความ ไม่ใช่ภาษาที่ซับซ้อน และไม่ใช้ภาษาในเชิงวรรณกรรมหรือภาษาทวิ ไม่ใช่คำศัพท์สูง
- เลือกบรรยายเป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ถ้าเวลาจำกัดมาก สามารถใช้วลี หรือคำได้
- ออกเสียงภาษาไทย ได้ถูกต้องตามอักขรวิธี ทั้งการออกเสียงพยัญชนะเดี่ยว เช่น ร ล ว ส ท จ ช ฌ และพยัญชนะควบ เช่น พยัญชนะควบกล้ำ อักษรนำ รวมถึงสระ ตัวสะกด และเสียงวรรณยุกต์ให้ชัดเจนว่าเป็นเสียงสามัญ เอก โท ตรี หรือจัตวา และระมัดระวังไม่ให้เพี้ยนวรรณยุกต์

๓.๒ การใช้คำกริยา

ใช้คำกริยาอย่างถูกต้องเพื่อสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นกับการบรรยายเสียง และใช้คำกริยาที่แสดงความเฉพาะเจาะจง เพื่อให้คำหนึ่งคำมีความหมายตรงประเด็นและชัดเจนมากขึ้น

กริยาแสดงการเดิน	ใช้คำว่า เดินกร่าง สาวเท้า เดินจ้ำอ้าว เดินกระเผลก เดินลากเท้า กระย่องกระแย่ง
กริยาแสดงการบิน	ใช้คำว่า บินถลา บินร่อน บินวน
กริยาแสดงการนั่ง	ใช้คำว่า นั่งนิ่ง นั่งเหมะ นั่งขยุกขยิก นั่งเฉย นั่งพิง (ผนัง) นั่งเหม่อ
กริยาแสดงการร้องไห้	ใช้คำว่า น้ำตาริน น้ำตาเอ่อ น้ำตาไหล น้ำตานองหน้า
กริยาแสดงการโกรธ	ใช้คำว่า โมโห โกรธแค้น เคือง หงุดหงิด กระฟัดกระเฟียด เกรี้ยวกราด
กริยาที่ใช้มัดในการทำอาหาร	ใช้คำว่า ผ่า ฉีก สับ ขยี้ หั่น
กริยาที่ใช้การเคลื่อนไหวด้วยมือ	ใช้คำว่า โบกมือ สะบัดมือ ยื่นมือ ชูมือ แกว่งมือ ยกมือ
กริยาเกี่ยวกับความรัก	ใช้คำว่า หวัง ชอบ หึง หลง เ็นดู

๓.๓ การใช้ไวยากรณ์แบบปัจจุบันกาล

ใช้คำกริยาแสดงถึงปัจจุบันกาลตามหลักภาษาไทย เช่น ป่านเดินไปที่ตู้สีแดง หลีกเลียงการบรรยายด้วยหลักภาษาอื่นที่มีการกำหนดกาลอื่นๆ เช่น ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ “กำลังเดินไป”

๓.๔ การใช้คำนามและคำสรรพนาม

- ใช้คำนามเป็นหลัก หรือใช้คำสรรพนาม (คำสรรพนามบุรุษที่ ๓ เช่น เขา เธอ มัน) เมื่อมีการเรียกชื่อของสิ่งที่กล่าวถึงมาก่อนหน้านี้พอสมควรแล้ว การเลือกใช้คำสรรพนามช่วยให้ไม่ต้องเรียกคำนามนั้นซ้ำบ่อยๆ หรือใช้สลับกับคำนามหลัก เช่น “เจ้ามิกก็สะบัดหางด้วยความดีใจ มันเอาขาตะกุกประตูลแล้วกระโดดจับขนมปังในมือของย้าวรรณ”
- ใช้คำสรรพนามบุรุษที่หนึ่งในกรณีที่ผู้กำกับรายการต้นฉบับได้สร้างมุมมองของ “บุรุษที่หนึ่ง” เช่น การถ่ายทำที่แสดงว่าผู้ดำเนินรายการกำลังสื่อสารกับผู้ชมโดยตรง โดยเลือกใช้คำว่า “เรา” เช่น เมื่อผู้ดำเนินรายการหันมาหาผู้ชม (กล้องในการถ่ายทำ) แล้วทำหน้านิ่ง ผู้จัดทำบทบรรยายสามารถใช้

การบรรยายว่า “พี่ช้างมองมาทางเรา แล้วทำหน้าขมวดคิ้วสงสัย” ส่วนใหญ่แล้วสามารถใช้การบรรยายแบบนี้ได้ โดยเฉพาะในรายการสำหรับเด็ก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความใกล้ชิด

๓.๕ การใช้คำวิเศษณ์

- ใช้คำวิเศษณ์ประกอบคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา เพื่อขยายความและช่วยให้สิ่งที่ต้องการบรรยายมีความชัดเจนมากขึ้น และยังทำหน้าที่สื่อลูกเล่นและอารมณ์ของเรื่องได้ด้วย เช่น เช่น ม้าวิ่งเร็ว คนอ้วนตุ้ต๊ะ โต๊ะกลมสีชมพู หรือ “คุณหนูแดงวิ่งปรี๊ด หายแว็บไปในห้อง” คำวิเศษณ์ ปรี๊ด และแว็บ ขยายความกริยา แต่ได้แสดงถึงความสนุกสนานในภาษา สื่อถึงการนำเสนอแบบสบายๆ แต่ควรระมัดระวังไม่ให้เกิดความเยิ่นเย้อ และควรใช้ให้เหมาะในการสื่อความหมายที่แท้จริงและลีลาของการนำเสนอให้สอดคล้องกันรายการต้นฉบับ

๓.๖ การใช้คำเชื่อม

- ใช้ประโยคที่สั้นและกระชับเป็นหลัก
- ใช้คำเชื่อมเท่าที่จำเป็น เพื่อให้ประโยคฟังแล้วสละสลวยขึ้น และแสดงเวลา ความขัดแย้ง หรือเพื่อเชื่อมต่อกันของสองอากัปกิริยา เช่น ใช้คำว่า “ขณะที่” เพื่อเชื่อมสองประโยค เช่น “แม่ผัดหมักรับเดินไปที่ตั้งในขณะที่คุณไกรย่องไปคว้าดาบที่มุมห้อง”

๓.๗ การเรียกตัวละคร

- เมื่อมีตัวละครที่ไม่ทราบชื่อปรากฏตัวขึ้นมา หรือมีตัวละครหลายตัว ให้เรียกบุคคลผู้นั้นด้วยการบรรยายลักษณะทางสรีระในช่วงแรก (เพื่อการจดจำ) จนกว่าจะมีการเปิดเผยชื่อของเขาออกมา เช่น “เด็กหญิงผมผมเปีย เงยหน้ามองคุณหญิงพรรณราย” และเมื่อทุกคนทราบชื่อตัวละครแล้ว ให้ผู้ชื่อของตัวละครนั้นติดกับลักษณะทางสรีระที่มีการบรรยายในช่วงแรก เช่น จี๊ด เด็กหญิงผมผมเปีย แต่หลังจากนั้น ให้ใช้ชื่อเพียงอย่างเดียว

- เรียกชื่อตัวละครด้วยชื่อเดียวและเรียกอย่างต่อเนื่องไปทั้งรายการ คือ จี๊ด
- ในกรณีตัวละครถูกกล่าวถึงด้วยชื่อที่เรียกยาก ไม่ว่าจะเป็นชื่อที่ยาว ชื่อเต็ม ชื่ออย่างเป็นทางการ ชื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศ หรือตัวละครถูกเรียกหลายชื่อ เช่น ในภาษาต่างประเทศ มีเรียกด้วยชื่อต้นและนามสกุลสลับไปมา ให้เรียกตัวละครด้วยชื่อที่บอกเล่าเรื่องราวได้ดีที่สุดเพียงชื่อเดียว

๓.๘ การใช้ระดับของคำศัพท์

- ไม่ใช้คำศัพท์ที่ยากเกินไป ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจได้โดยทั่วไป
- ในกรณีที่เป็นการบรรยายเฉพาะ ใช้ชุดคำศัพท์ให้เหมาะสมกับช่วงอายุ หรือลักษณะรายการ เช่น รายการสำหรับเด็ก หรือรายการเพื่อการศึกษา และระดับของภาษาควรคงที่ทั้งรายการโดยทั่วไป

๓.๙ การถอดเสียงและการแปลภาษาต่างประเทศ

- หากมีคำแปล ให้ใช้คำแปลเป็นภาษาไทย เช่น ภาพป้ายปรากฏในภาพยนตร์ คำว่า Mojave Desert บรรยายว่า “ทะเลทรายโมฮาวี” หรือในกรณีอื่นใด อาจบรรยายทับศัพท์ โดยไม่ทิ้งสำเนียงเดิม หรือใช้สำเนียงไทยก็ได้ เช่น Paragon บรรยายเป็นสำเนียงเดิม หรือ “พารากอน” ก็ได้

- บรรยายชื่อเฉพาะให้ตรงกับชื่อดังกล่าว เช่น ถ้าอักษรปรากฏบนจอ หรือป้ายต่างๆ ที่ปรากฏในภาพยนตร์ เช่น Newark ที่เป็นเมืองหนึ่งในสหรัฐอเมริกา บรรยายภาพว่า นวร์ก (Newark)

๓.๑๐ การใช้ภาษาที่ควรหลีกเลี่ยง

- ไม่ใช้คำว่า เห็นหรือภาพ ควรเลี่ยงใช้คำว่า ปรากฏ มี หรือ คำว่าภาพ อาจใช้คำว่า หน้าจอ เช่น หน้าจอเปลี่ยนเป็นสีดำ แทนคำว่า ภาพเปลี่ยนเป็นสีดำ
- ไม่ใช้คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะด้านภาพโดยตรง เช่น เฟดแบล็ก ภาพตัดเร็ว ศัพท์เทคนิคการสร้างภาพยนตร์ ให้แปลมุมมองของผู้กำกับออกมาเป็นการบรรยาย เช่น เทคนิคแบบ Dissolve แสดงความฝัน จินตนาการ ควรบรรยายว่า “ในความฝัน...” “ในความคิด...”
- ไม่ใช้คำอุปมาอุปไมยและการเปรียบเทียบ คำคลุมเครือ หรือต้องมีการแปลอีกชั้นหนึ่ง ภาษาสแลง ภาษาพูดที่กันเองจนเกินไปและภาษาถิ่น

๔. เสียงบรรยาย

๔.๑ เลือกเสียงของผู้บรรยายภาพให้แตกต่างจากเสียงหลักของรายการ เพื่อให้เกิดความแตกต่างและไม่ทำให้ผู้ใช้สื่อเสียงบรรยายภาพสับสนว่ากำลังฟังเสียงหลักในรายการหรือเสียงบรรยายภาพ

- เลือกเสียงบรรยายภาพเป็นคนละเพศกับเสียงบรรยายหลักของรายการ เช่น หากพิธีกรหลักหรือเสียงบรรยายหลักของรายการเป็นเพศหญิง ก็ควรเลือกผู้บรรยายเสียงบรรยายภาพที่เป็นเพศชาย

- ในบางรายการที่มีพิธีกรหลักหรือตัวละครหลักทั้งเพศหญิงและเพศชาย หรือในองค์กรขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดเรื่องบุคลากร หากเสียงบรรยายภาพเป็นเพศเดียวกับเสียงบรรยายหลักของรายการ ให้เลือกเสียงที่มีโทนเสียงแตกต่างกัน เช่น หากเสียงหลักเป็นเสียงผู้หญิงที่ค่อนข้างแหลม ให้เลือกเสียงบรรยายภาพเป็นผู้หญิงที่มีโทนเสียงทุ้ม

๔.๒ ใช้น้ำเสียงในการบรรยายภาพโดยไม่ป็นเสียงจนกลายเป็นผู้บรรยายหลักอีกคนหนึ่งในรายการ เนื่องจากจะทำให้เกิดความสับสนว่ากำลังฟังเสียงหลักของรายการหรือเสียงบรรยายภาพ

๕. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

อาจเลือกเสียงของผู้บรรยายภาพเพิ่มเติม ดังนี้

- อาจใช้ผู้บรรยาย ๒ คนที่ต่างเพศกันมาร่วมบรรยายในรายการเดียวกันได้ โดยให้ทำหน้าที่แตกต่างกัน เช่น ให้คนหนึ่งบรรยายเนื้อหาของภาพที่ปรากฏ ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นผู้อ่านคำบรรยายใต้ภาพ (Subtitle) หรืออ่านในช่วงเวลาย้อนอดีต เพื่อให้ผู้ใช้สื่อสามารถแยกแยะเสียงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- อาจเลือกเพศของผู้บรรยายภาพให้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือประเภทรายการ เช่น รายการเกี่ยวกับแฟชั่นสตรี รายการสำหรับเด็ก ที่ผู้พิจารณาต้องการฟังเสียงบรรยายภาพที่เป็นเพศหญิง ส่วนภาพยนตร์แอ็คชั่น หรือรายการที่มีเนื้อหาหนัก ควรให้ผู้บรรยายเป็นเพศชาย เป็นต้น

- อาจให้ความสำคัญกับความแจ่มชัดของเสียง การออกเสียงได้ชัดเจน ถูกต้อง และความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดอารมณ์ให้ได้บรรณด้วย

- อาจมีลีลาในการใช้เสียง เน้นคำ เน้นความ มีลีลาการใช้เสียงที่เหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง เช่น โดยปกติ เมื่อต้องการเน้นคำถัดไป ควรหยุดวรรคเล็กน้อยเพื่อให้คำที่อยู่ถัดไปนั้นเด่นชัดขึ้น โดยการเว้นวรรคเล็กน้อยนี้ต้องหยุดเพียงอึดใจเดียวเท่านั้น หากหยุดนานเกินไป จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่ารำคาญไม่ต่อเนื่อง การเน้นคำเน้นความเช่นนี้จะทำให้เกิดลีลาในการบรรยายที่น่าฟัง

- ควรแบ่งวรรคตอนให้ถูกต้อง โดยแบ่งวรรคตามเนื้อหาว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร และควรใช้จังหวะที่ผู้ฟังสามารถรับฟังได้รู้เรื่อง ไม่เร็วหรือช้าจนเกินไป ควรพิจารณาการดำเนินเรื่อง

ของรายการว่าดำเนินเรื่องช้าหรือเร็ว เช่น หากเป็นรายการที่ดำเนินเรื่องเร็วก็อาจพูดเร็ว หากเป็นรายการที่ดำเนินเรื่องช้าก็อาจพูดช้า เพื่อให้สอดคล้องกับจังหวะโดยรวมของรายการ

- ควรบรรยายอย่างมีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้นในน้ำเสียง เปล่งเสียงด้วยความแจ่มใส ผู้ฟังสามารถรับรู้ความรู้สึกที่ส่งผ่านมาในน้ำเสียงได้

- ควรพิจารณาเนื้อหารายการด้วยว่า ขณะที่กำลังบรรยายนั้นเป็นเนื้อหาที่เศร้าหรือไม่ หากเป็นเรื่องเศร้าก็ต้องสำรวมน้ำเสียงให้เหมาะสม และควรออกแบบเสียงเพื่อให้สอดคล้องกับอารมณ์ของรายการแต่ละช่วง โดยพิจารณาเนื้อหาของรายการ เพื่อให้เสียงและอารมณ์สอดคล้องไปกับเนื้อหา

- ควรสร้างความแตกต่างของน้ำเสียง หรือความทุ้มของเสียง ในกรณีที่ไม่ใช่เป็นการบรรยายภาพทั่วไป เช่น เมื่อมีคำบรรยายใต้ภาพ (Subtitle) แปลภาษาต่างประเทศอยู่ในรายการ อาจบรรยายภาพโดยแจ้งว่า “ขึ้นคำบรรยายใต้ภาพว่า...” “คำปรากฏขึ้น...” “ข้อความตัวอักษร...” “ข้อความแปล...” หรือปรับเสียงให้แตกต่างจากการบรรยายปกติ เช่น ปรับเสียงให้ทุ้มขึ้นเล็กน้อย เครื่องขรมขึ้น หรือบรรยายให้กระชับขึ้น เพื่อสื่อให้ผู้ฟังทราบว่าเป็นการให้เสียงแทนชาวต่างชาติ ไม่ใช่เป็นการบรรยายภาพหรือเสียงในรายการ

๔.๔ ความเหมาะสมของรูปแบบรายการกับบริการเสียงบรรยายภาพ

คนพิการทางการเห็นต้องการเข้าถึงรายการ “ทุกประเภท” เช่นเดียวกับคนทั่วไป และถ้าพิจารณาจากตระกูลรายการ (Genre) กับเสียงบรรยายภาพ ตระกูลรายการแต่ละตระกูลมีความจำเป็นในการผลิตเสียงบรรยายภาพมากน้อยต่างกัน ดังนี้

- ๑) ตระกูลรายการที่มีความจำเป็นมากในการทำเสียงบรรยายภาพ ได้แก่ ตระกูลรายการที่มี “การใช้ภาพมาก และเสียงต้นฉบับไม่สามารถอธิบายภาพนั้น ฟังแล้วเชื่อมโยงเรื่องราวได้ยาก” เช่น ตระกูลรายการสารคดี ละครภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ ที่อาจมีการสื่อสารด้วยภาษาทางการถ่ายทำ หรือสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นในด้านภาพ และกลุ่มรายการสาธิต รายการเด็ก รายการเพื่อการศึกษา เนื่องจากกลุ่มรายการเหล่านี้ใช้สื่อด้านภาพเพื่อประกอบการให้ความรู้ เสียงบรรยายภาพจะช่วยเสริมศักยภาพในการสื่อสารให้มากขึ้นได้

- ๒) ตระกูลรายการที่มีความจำเป็นน้อยในการทำเสียงบรรยายภาพ ได้แก่ ตระกูลรายการที่มี “การใช้เสียงสื่อความหมายมากอยู่แล้ว” เช่น ตระกูลรายการนั้นมีการบรรยาย หรือใช้การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ หรือแขกรับเชิญมากพอ และเนื้อหาในการสนทนานั้นผู้ฟังสามารถเชื่อมโยงได้ด้วยตนเอง เช่น รายการข่าว (News Program) รายการสนทนาถามตอบ (Talk Show) และตระกูลรายการที่มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีบทสนทนาหรือบทบรรยายมาก เช่น รายการเกมโชว์ (Game Show) และรายการถ่ายทอดกีฬาที่มีผู้บรรยายกีฬาอยู่แล้ว

๔.๕ มาตรฐานด้านเทคนิคบริการเสียงบรรยายภาพ

มาตรฐานด้านเทคนิคให้เป็นไปตามประกาศ กสทช. ว่าด้วยมาตรฐานทางเทคนิคสำหรับเครื่องรับสัญญาณโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล และประกาศ กสทช. ว่าด้วยมาตรฐานทางเทคนิคสำหรับการให้บริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล กำหนดให้ต้องรองรับระบบเสียงบรรยายภาพหรือบรรยายด้วยเสียง (Audio Description) ตามมาตรฐานสากล ETSI TS ๑๐๑ ๑๕๔: Digital Video Broadcasting (DVB); Specification for the use of Video and Audio Coding in Broadcasting Applications based on the MPEG-๒ Transport Stream) และแนวทางปฏิบัติการให้บริการทางเทคนิคสำหรับให้บริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๕

การกำหนดสัญลักษณ์ เสียงประกอบ สำหรับบริการที่จะจัดให้มีบริการ ล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ

๕.๑ บทนำ

ตาม ข้อ ๒๒ ของประกาศ กสทช. ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้ และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (ประกาศ กสทช. ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ) กำหนดว่า “ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบ ให้ผู้ใช้บริการทราบว่ารายการที่จะออกอากาศเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ แล้วแต่กรณี ตามที่คณะกรรมการกำหนด” โดยการแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบเป็นประโยชน์ต่อการแจ้งให้ทราบถึงว่า ได้มีการจัดทำบริการดังกล่าวขึ้นสำหรับรายการ รวมทั้ง แจ้งวิธีการเปิดรับบริการในเบื้องต้นด้วย

๕.๒ การแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบ ระบุบริการที่จะจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ

สัญลักษณ์ เสียงประกอบ เป็นการแจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบว่ารายการที่จะออกอากาศเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีบริการสำหรับคนพิการประเภทใดบ้าง โดยกำหนดการจัดทำสัญลักษณ์ เสียงประกอบไว้ ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ เสียงประกอบ ระบุบริการที่จะจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ กับกลุ่มผู้ชม ประกอบด้วยรูปภาพ สีและตัวอักษร รวมทั้ง เสียงประกอบ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภท	สัญลักษณ์/คำบรรยาย	เสียงประกอบ
บริการล่ามภาษามือ	รายการต่อไปนี้มี ล่ามภาษามือ	รายการต่อไปนี้เป็นรายการที่มีบริการล่ามภาษามือ
คำบรรยายแทนเสียง	รายการต่อไปนี้มี คำบรรยายแทนเสียง ท่านสามารถเลือกเปิด - ปิด ได้จาก เครื่องรับโทรทัศน์ในระบบดิจิตอล	รายการต่อไปนี้เป็นรายการที่มีบริการคำบรรยายแทนเสียง ท่านสามารถเลือกเปิดและปิด คำบรรยายแทนเสียงได้จากเครื่องรับโทรทัศน์ในระบบดิจิตอล
เสียงบรรยายภาพ	รายการต่อไปนี้มี เสียงบรรยายภาพ ท่านสามารถเลือกรับฟังได้ที่ ช่องเสียง บรรยายภาพจากเครื่องรับ โทรทัศน์ในระบบดิจิตอล	รายการต่อไปนี้เป็นรายการที่มีบริการเสียงบรรยายภาพ ท่านสามารถเลือกรับฟังได้ที่ช่องเสียงบรรยายภาพจากเครื่องรับโทรทัศน์ในระบบดิจิตอล

๒. วิธีการแสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบ ระบุบริการที่จะจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ กับกลุ่มผู้ชม

สถานีวิทยุโทรทัศน์แสดงสัญลักษณ์ เสียงประกอบ ระบุบริการที่จะจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๒.๑ แสดงสัญลักษณ์คำบรรยายก่อนเสนอรายการในทุกบริการ โดยมีเสียงอธิบายสัญลักษณ์

๒.๒ แสดงสัญลักษณ์ระหว่างรายการในทุกบริการ ที่มุมซ้ายด้านล่างของจอภาพ ทุกครั้งที่เข้ารายการหลังจากช่วงโฆษณา และเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ สัญลักษณ์จะต้องไม่ทับซ้อนกับบริการล่ามภาษามือ และ/หรือ บริการคำบรรยายแทนเสียง